

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

IV. De Subjecto electionis, qui & quales ad Episcopatum eligi debeant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

gant, aut agellos provideant. Et quia tales, de quibus hæc dicimus, bonos Sacerdotes in domibus suis habere non possunt, non curant omninò, quales clerici illi sint, quantâ ignorantia cæci, quantis criminibus involuti; tantum, ut habeant presbyteros proprios, quorum occasione deserant Ecclesias seniores & officia publica. Quod autem non habeant eos propter religionis honorem, apparet ex hoc, quod non habent eos in honore. Unde & contumeliosè eos nominantes; quando volunt illos ordinari presbyteros, rogant nos, aut jubent, dicentes: Habeo unum Clericionem, quem mihi nutriti de servis meis propriis, aut beneficalibus, sive pagensibus; aut obtinui ab illo vel illo homine, sive de illo vel illo pago. Volo, ut ordines eum mihi presbyterum. Cumq; factum fuerit, putant ex hoc, quod majoris ordinis Sacerdotes non eis sint necessarii, & derelinquunt frequenter publica officia & prædicamenta &c.

XVII. Inde verò ortum habuit pessima consuetudo alia, ut, qui à patronis sacerdotia obtinere volebant, aut fœdis obsequiis ea mereri, aut pecuniâ numeratâ comparare studerent, putantes, integram planè, & incontaminatam, nulloque Simonix vitio affectam esse suam ordinationem, dummodo ordinatori suo nihil detur, aut debeatur. Acerrimè morem istum perstringit Hincmarus Remensis in capitulis anno Domini DCCC LXXIV. conscriptis cap. 5. Sæpè, inquit, vos admonui de exeniis superfluis contra sacras regulas pro Ecclesiis viduat' non dandis. Sed, sicut audivi, vos non inde castigatis, sed vos ipsos, & vestros nutritos in maledictionem Simoniacæ hæreseos traditis. --- Et non necesse esset vobis petere Ecclesias cum superfluo exenio: quia quicq; fideles, si vestra culpa non esset, plus quærerent bonos Clericos, quam vestros denarios. Et hoc non suffertis; sed vos & vestros nutritos in maledictionem mittitis, cum dato patronis præmio vobis & illis peccatum emitis.

CAP. IV.

De Subjecto electionis; qui & quales ad Episcopatum eligi debeant.

I.

Supra jam anticipavimus dicere, non nisi dignos eligi debere. Et hæc omnium quidem Doctorum est sententia. Sed quando ab eis informari cupis porro, quis dignus dici debeat, & num eligi possit dignus, omisso digniore, multa & magna inter eos est disceptatio. Ante omnia autem notandum est, dignitatem talem non esse æstimandam ex affectu commendantium, aut censu fortunæ, nec præcisè ac absolutè ex virtute morali, quæ boni viri est; sed relativè ex virtute ad finem officii congruâ, quando quis ad id munus de quo agitur virtute sufficienti instructus est, etiamsi quoad aliam virtutem alius dignior reperiatur. Ut enim, si Resp. destitueretur bono artifice in arte sulphurariâ aut bono balistario, ineptire & in-

& insanire videretur, qui ad id munus promovere vellet optimum pictorem: ita non minus ineptire intelligeretur ille, qui Virum optimum & vitæ inculpatisimæ, sed rerum Ecclesiasticarum prorsus imperitum & ignarum præficere vellet regimini Ecclesiastico, uti optimè ratiocinatur Thomas c. 2. *quest. 185. art. 3.* Fieri enim potest, ut quis sit Vir Optimus, sed tamen ineptissimus ad clavum regni, ad suggestum, ad familiam gubernandam, ad munus aliud, quod sustinere affectat. Optimè D. Brentius ad Actor. cap. 1. Duo proponuntur ab Apostolis in conspectum DEI, qui ambo satis pii & honesti erant, alter autem eorum, nomine Joseph, tantâ pietate coram hominibus splendet, ut & hinc cognomen justî sortitus sit. Hunc tamen negligit Dominus in mittendâ sorte & efficit, ut sors cadat super Matthiam, virum quidem honestum, sed non tantâ honestatis specie coram hominibus præditum, quantâ Joseph, atq; ita Matthias, qui hominum famâ postponitur, judicio DEI præponitur &c.

II. Si jam ex ipsis fontibus juris Canonici definiendum est, quâ ratione dignitate subjectorum eligendorum judicari debeat, hæc inde colligitur sententia, oportere suffragia eligentium in omnium optimum collimare. Sic enim Leo I. apud Gratianum c. *metropolitano 19. dist. 63.* Metropolitano defuncto, cum in loco ejus alius fuerit subrogandus, provinciales Episcopi ad civitatem Metropolim convenire debent, ut omnium Clericorum atq; civium voluntate discussâ ex presbyteris ejusdem Ecclesiæ vel diaconis optimus ordinetur. Sic & Hieronymus apud eundem c. *licet 8. q. 1.* Requiritur ergo in ordinando Sacerdote etiam populi præsentia, ut sciant omnes & certi sint, quod qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior: ille eligitur ad sacerdotium. -- Ut nihil scientiæ, nihil in eis sapientiæ, nihil deest industriæ, sed adsit omnis multitudo sensuum, adsit omnis congregatio sanctarum cogitationum &c. Et sic rectè Metensis Episcopus sancti Salvatoris præpositurâ vacante adjuravit Canonicos, ut secundum DEUM & juxta conscientiam suam unum eligerent de duobus, in quos partes videbantur oculos extendisse, quem Ecclesiæ magis utilem & idoneum reputarent c. *constitutis 46. §. de appellat.* Et propterea reprehendit atque objurgat Innocentius III. Pontifex Archiepiscopum Mediolanensem, aitque inter alia etiam in hoc culpabilem esse, quia non ex affectu carnali, sed discreto judicio debuisset officium Ecclesiasticum & beneficium in personâ magis idoneâ dispensare. c. *un. §. ut Eccles. beneficia sine diminut. conf.* Quo etiam pertinet, quod circa electionem Abbatis constitutum est à Justiniano Imperatore *Novell. 5. cap. 9.*

III. Nihilominus tamen Canonistæ hodiè sufficere ajunt, si quis non fit indignus, cum utiq; dignus præsumatur, qui non probetur indignus. Per c. *un. §. de scrutin. in ord. fac.* adeoque posse præferri dignum digniori. Id quod eatenus admittit Didacus Covarruvias ad c. *peccatum de R. J. in 6. part. 2.*

§. 7. num. 3. seq. ut valida sit electio nec revocari queat, cum alioqui omnes electiones maximum discrimen & periculum paterentur, essetque locus mille litibus, si permissum esset electiones revocare eâ ex causâ, quod dignior electus non sit; non tamen propterea excusatos vult esse eligentes a peccato, quod committunt, dum utique ratione Officii sui tenentur digniorem, imò dignissimum ad eam functionem promovere. Peccatum verò istud non simplex esse, sed plura alia comprehendere eleganter notat Fernandus Vasquius *illustr. controv. lib. 1. cap. 23. n. 16*. Eum enim, qui meliore posthabito beneficium confert minus digno, lucrum aliquod ex largitione rei alienæ acquirere dum illum minus dignum sibi debitorem facit, & hinc furti speciem committere; subesse etiam impietatis vitium, dum non tantum digniorem præmio & emolumento debito defraudat, contra regulas justitiæ distributiæ, sed etiam ejus honorem & existimationem lædit, cum utique justitia distributiva doceat, pro meritis virtutum tales honores esse conferendos: cæterum subesse adhuc etiam peccatum contra justitiam commutativam, quæ svadeat, ut administrationi rerum Ecclesiasticarum optimus quisque præficiatur. Et hoc ipsa etiam ratio naturalis evincit. Nam qui digno electo digniorem prætermittit, personarum non sui muneris & officii rationem habet, personæ non Ecclesiæ negotium gerit; Uti loquitur Johannes Azorius in *Institut. moralib. part. 2. lib. 6. cap. 15*. Cont. quos magno numero allegat Barbosa *ad c. 19. §. de elect.*

IV. In Concilio Tridentino hæc de re diversimode disputatum fuit, cujus historiam nobis refert Petrus Svavis *lib. 8*. E Patribus, inquit, magna pars dici volebant, digniores necessariò eligendos & in ejus rei confirmationem magno numero Canones & testimonia à sanctis Doctoribus adferebant. Cui sententiæ reclamant Pontificii, asserentes, id esse auctoritatem Pontificis restringere eum in modum, ut nunquam cuiquam gratificari possit, nec alium esse usum in curiâ receptum, à tempore cujus non existat memoria, quam ut dignus eligatur. Sed & Oratores etiam Galli & Hispanus repugnabant, potestatem Regum in nominationibus plus satis circumscribi causati, si dignissimum exquirere tenerentur. Per multi è patribus circumibant prensantes, ne id caput etiam sine ullo additamento de eligendis dignioribus reciperetur. Nominatim Episcopus Britanoricensis & Lainezius Jesuitarum Generalis annotationes quasdam & observationes, à se factas Patribus distribuentes conabantur ostendere, magna ex illo decreto incommoda consequutura. Nam in eo contineri, ut vacante Ecclesiâ Cathedrali Metropolitanus ad Capitulum nomen ejus, qui esset promovendus transmitteret: Id pro Concione publicè propositum in omnibus civitatibus Ecclesiis parochialibus die Dominico etiam portis Ecclesiæ affigeretur, ac postea Metropolitanus ad civitatem vacantem profectus testes de personæ qualitate examinaret, lectisq; in præsentia Capituli omnibus ejus Codicillis & testimoniis, quicumque aliquid contra personæ dignitatem opponere vellet,

let, audiretur. *Que omnia tabulis consignata mitterentur ad Papam in Consistorio legenda. Hanc Constitutionem diserebant causam fore seditionum & calumniarum: tum hac ratione certam auctoritatem populo dari, qua fretus Episcoporum electiones, sicuti alias, esset usurpaturus &c. Et porro. Censebat major pars, sublato illo comparativo, dicendum solummodo, ipsos teneri, ut de personam dignam provideant. Verum ex altera parte id consideratum volebant alii, a Patribus semper usurpatam hanc loquendi formulam; digniorem esse preferendum, & rationem adducebant, culpam vacare non posse, qui minus dignum tametsi idoneum digniori anteponit. Post multam disceptationem; inventa ratio rei componendae, relicta in speciem voce dignioris terminisq; utendo primum positivis, dein ad comparativos progrediendo, sic ut provisio libera intelligatur, unde adhibita est ea dicendi forma, quam impressam cernere est, nempe obligari eos, qui promovendi jus habent, bonos pastores & idoneos promovere, & mortaliter peccare, nisi digniores & Ecclesie magis utiles praefici curaverint. Quibus verbis manet illa naturalis expositio, multos esse digniores & magis utiles, respectu aliorum multorum, qui minus digni & utiles sunt, intra quem ambitum satis latum habet campum promoventis arbitrium.*

V. Hæc ita agitata fuerunt in Concilio Tridentino. At verò ab Reip. secularis exemplis dilci potuisset, quæ ratio in electionibus esset servanda. Laudatur ab Justino Historico lib. 12. Alexander Magnus, quod successorem sibi nullum ex familia sua, sed dignissimum esse jussit. *Cum desciscere eum, inquit, amici viderent, quærent, quem Imperii faciat heredem? respondit DIGNISSIMUM. Tanta illi magnitudo animi fuit, ut cum Herculem filium, cum fratrem Arideum, & cum Vxorem pregnantem Roxanem relinqueret, oblitus necessitudinum; dignissimum nuncuparet heredem; sexta die præclusa voce exemplum digito anulum Perdicæ tradidit. Quæ res dissensionem amicorum gliscentem sedavit &c. Ad eundem modum post Maximiliani I. Imperatoris obitum, cum convenissent Septem viri, novum Imperatorem electuri, omne suum studium posuerunt in eo, ut Imperatorem constituerent, qualem Imperium Romanum tum exigebat, omnium fortissimum; & qui Republicam virtute & armis stabilire atque tueri posset, uti videre licet ex eorum suffragiis apud Sleidanum lib. 1. Et hunc ordinem procedendi etiam in electione ad officia Ecclesiastica observari debere confidenter asserimus, ut semper præferatur dignior minus digno.*

VI. Dignior verò, uti ex jam supra dictis patet, in hac disputatione non simpliciter dicitur ille, qui doctior sit, vel qui sanctior, sed is qui juxta munus & rem cui præficiendus est, aptior ejus ministerio apparet. Siquidem quandoq; qui sanctus Vir, virtuosus & bonus est, ac præterea diligentior ad curam, præferendus est Viro sanctiori, qui non ita diligens est, eaq; ratione non ita aptus, sicuti prior, administrationi ejus muneris cui, est præficiendus. Idemq; observandum erit circa doctrinam & eruditionem. Nam fre-

frequentissime, qui doctior est, non ita convenit muneri publico, sicutialter, qui doctus est, & doctrinam habet satis sufficientem ad munus, quod ei confertur. Didac. Covarruv. *d. l.* Ut verò de dotibus eligendi sufficiens habeatur cognitio, inquirendum est non in ejus vitam tantum, sed etiam in ejus eruditionem & prudentiam, quæ partes omnes Episcopatu administrando oppidò sunt necessariae. Nec enim facere possum cum asserto Pontificis in *c. un. §. de scrutin. in ord. fac.* dignum præsumendum esse, qui non probetur indignus. Uti enim rectè notat Joh. Baptista Vivianus *in rationali ad h. t.* intelligendum id est tantum de bonitate naturali & intrinsecâ, cum quâ homo nascitur, quod nempe aliquis sit castus, pacificus, sobrius &c. non verò id locum habet in bonitate & idoneitate accidentali extrinsecus adveniente, qualis est eruditio. Talem enim rectè ait non præsumi, nisi probetur. At vero, uti infra dicemus, eruditio præcipuum aliquod est requisitum in persona Episcopi.

VII. Ut verò exactius constet, in quibus dignitas eligendi consistat, ad specialia magis nobis erit excurrendum, quibus tamen præmittendum est adhuc illud, non venire hoc loco inspiciendas qualitates illas, quæ ad Episcopatum jam promotis sive jam ordinatis accedere debent vel subsequi, sed de illis nobis nunc differendum esse, quæ ipsam promotionem aut electionem præcedere, vel comitari, & præsentem adesse debent. Et ex illis verò vicissim aliæ generales sunt, cuivis ad ministerium quodvis Ecclesiasticum promovendo necessariae, aliæ speciales, ad singula officia requisitæ, cum utique longè major & amplior debeat esse habitas in Episcopo, quam presbytero, & in hoc vicissim major, quam in diacono. Maxime autem necessariae qualitates & communissimæ habentur illæ, de quibus mentio fit in *cap. 7. §. de elect. c. 4. de et. §. qual. pres. c. 29. de presb.* ætatis scil. maturitas morum gravitas, & plenitudo scientiæ. Nos Canonistarum ductum secuturi non de his tantum, sed aliis etiam pluribus nunc videbimus in specie aliquando plenius.

VIII. Vetus invaluit & obtinuit consuetudo, pro regulâ ubique ferè observatâ, ut Episcopus ex gremio ejus Ecclesiæ, cui præficiendus erat, susciperetur, neq; adeò præteriri poterat facilè clerus illius civitatis. Apud Athanasium *apol. 2.* legitur querela Julii I. Pontificis Romani de Gregorii ordinatione contra canones factâ, non tantum quod Athanasio adhuc vivente superinductus esset, sed etiam quod peregrinus plane esset, & in Ecclesiâ Alexandrinâ ignotus, cum utiq; oportuisset aliquem constitui ex ipso sacrario, & ex ipso Clero. Eum secutus Cœlestinus *in epist. 2.* quæ est ad Episcopos Galliæ *n. 5.* cum injuriâ quâdam conjunctum esse ait, si præferantur extranei: *Tunc, inquit, alter de alterâ eligatur Ecclesiâ, si de civitatibus ipsius Clericis, cui est Episcopus ordinandus nullus dignus, quod evenire non credimus,*

mus, poterit reperiri. Primum enim illi reprobandi sunt, ut aliqui de alienis Ecclesiis meritis præferantur. Habet unusquisque Clericorum suæ fructum militiæ in Ecclesiâ, in quâ suam per omnia officia transegit ætatem. In aliena stipendia minime alter obrepat, nec alii debitam alter sibi audeat vendicare mercedem. Sit facultas Clericis revertendi, si se viderint prægravari; & quos sibi ingredi ex transverso agnoverint, non timeant refutare. Legitur apud Gratianum c. nullus dist. 61. Idque Cœlestini dictam suggerit Ivo Carnotensis Gaufrido Cenomanensis Ecclesiæ Decano epist. 52. ad removendos ignotos, & ex transverso, uti ait, venientes. Pariter ex verbis Leonis I. supra adductis constat, voluisse eum, ut metropolitanus ex presbyteris ejusdem Ecclesiæ vel diaconis ordinaretur. Eamque suam sententiam repetit in epist. 100. ad Gennadium Episcopum Constantinopolitanum, cui post ejectionem Timothei Episcopi Alexandrini (vadet, ut apud Alexandrinos non alium, nisi qui ex eâ Ecclesiâ fuerit, Episcopum eligi procuret. Omni igitur labore, inquit, & circumspectione pervigili unitati Ecclesiastica profuturus, enitere frater charissime, ut spes suffragatoribus ipsis adimatur, & Alexandrinis ex clero suo catholicus Episcopus secundum morem veterem per orthodoxos Episcopos consecratur. Idem voluit etiam Gregorius M. dum lib. 11. epist. 16. ad Barbarum Episcopum scribit: *Commonemus etiam fraternitatem tuam, ut nullum de alterâ eligi permittas Ecclesiâ, nisi fortè inter Clericos ipsius civitatis, in quâ visitationis impendis officium, nullus ad Episcopatum dignus, quod evenire non credimus, poterit inveniri.* Apud Gratianum c. obitum dist. 61. Et huc pertinet, quod lege latâ deinceps constituit Ludovicus Pius in capitularibus suis apud eundem Gratianum c. sacrorum 37. dist. 63. *Sacrorum canonum non ignari, ut DEI nomine sancta Ecclesia suo liberius patiatur honore assensum ordini Ecclesiastico præbemus, ut scil. Episcopi per electionem Cleri & populi secundum statuta canonum de propria diœcesi remota personarum & munerum acceptione ob vitæ meritum & sapientiæ donum eligantur.* Ad diœcesin extendit Ludovicus, quod ad civitatem restrinxerant Episcopi Romani. Quo exemplo inducti Patres in Concilio Valentino adhuc ultra diœcesin ad viciniam quoque eligendi potestatem porrigere non dubitarunt c. 7. Atque ita (hæc sunt verba) *aut in clero, aut in diœcesi certè ipsâ, vel si opus sit in vicinâ ipsius probata & officio digna persona quaeratur, quæ inventa consensu totius Cleri & populi ad honorem DEI civitati ipsi præficiatur.*

IX. Ratio hic eadem est, quæ in collatione dignitatum secularium & Rep. civili, ubi omnium ferè gentium moribus recepta hæc est sententia: Exteri indigenis ne præferantur, eò quod alienigenam dominum aut imperantem nemo patiatur lubens, tum quod injuriam id inferre videatur, si indigenæ inhabilitatis arguantur, tum verò quam maxime, quod peregrini ita adsveti non sint populo, cui præficiuntur, & consuetudinibus patriis, ut

Tt

re.

regimen ab eis expectari queat Ecclesiæ & Reip. accommodatum. Et ut maximè externus aliquis benè rem gerat, & commodè gubernet; tamen quia moribus & ingenio differt, nec eam erga populum representare potest benevolentiam, ac si esset indigena, faciles oriuntur dissensionum occasiones. Sunt verba Philippi Cominæ lib. 8. comm. in fin. Multum enim ad regimen Ecclesiasticum prodest, exploratissimam habere parochianorum indolem, quæ utiq; non præsumitur æquè cognita esse peregrinò, atque civi ab ipsis incunabulis inter eos versato: & licet extraneus aliquis cognitam eam utcunque habeat, destituetur tamen ille dexteritate & felicitate applicationis. Nam ut arborum plurimarum fructus, quocunque terrarum deferantur, semper sui soli sapiunt fructum & succum: ita in omnibus actionibus, consiliis & deliberationibus ad rationes ingenii morumque eorum, quos domo attulit, indoles hominum vernacula propendere consuevit. Et uti solstitialis herba ad Solis obsequium, ita illi ad gentis suæ naturam respicere, suæque illi instituta conformare non desinent.

X. Quæ cum ita se habeant, & per diversa tempora optimè constitutum inveniatur, longè tamen aliud placuisse videtur Innocentio III. c. ad de-
corem s. c. de institut. Sed videtur tantum, ejusque rei ratio apparebit, si facti speciem attentius consideremus. Captà à Francis & Venetis Constantinopoli ita inter eos convenerat, ut ex Francis Imperator, ex Venetis Patriarcha eligeretur. Cumque ita ex pacto isto, patriarchatus honorem consecutus fuisset Thomas Maurocenus Venetus, à popularibus suis juramento se obstringere coactus fuit, quod neminem vellet facere Canonicum in Ecclesiâ S. Sophiæ apud Constantinopolitanos, nisi Venetum natione, vel qui continuè per decennium Venetiis habitasset. Quodque bonâ fide modis omnibus quibus posset laborare vellet, ut semper in Ecclesiâ S. Sophiæ esset Venetus Patriarcha. Et si verò conditiones istas improbasset Pontifex, Maurocenum tamen in patriarchatu confirmavit, indignantibus licet Clericis Francorum, qui propterea Maurocenum pro Patriarchâ agnoscere noluerunt, donec per Apostolicæ sedis legatum res ea composita fuisset. Licet igitur clericos ignotos & extraneos ordinare jure sic prohibitum, & propriæ Ecclesiæ clericos vel parocos aliis omnibus anteferri patrum regulis cautum esset; quia tamen vel nullus ex Græcis Clericus Constantinopoli præsens amplius erat, sed in universum omnes cum Patriarchâ suo, Joanne Commateno, civitatem deseruerant, vel consultum non erat Victoribus, ut ab Græcis dehinc amplius officia Ecclesiastica sustinerentur, quod, ut supra exposui, demagogia optimè à Clericis exerceri posset, quærebatur, utrum hoc casu ex reliquis nationibus, quæ extraneæ essent, omnibus una aliqua sola ita præferri deberet, ut reliquæ omnes excluderentur? Idque negat Pontifex, cujus quidem rationes quoad hanc partem,

partem, utrum sufficientes sint, nunc non discutio. Sed satisfactum puto, si ostendamus, non negare Pontificem in suâ hâc disquisitione, clericos cujusque Ecclesiæ proprios & patrios anteferri debere exteris, sed agere de casu, quo Clerici ejusmodi originarii nulli inveniuntur. De pacto ipso inter Francos & Venetos inito nulla nunc nobis cura est, quanquam plurima in utramque partem disputari possent, sed quæ aliis discutienda relinquo. Interim ad meliorem explicationem constitutionis Innocentianæ videri possunt Franciscus Bosquetus ad Innocentii III. *epist. 18. lib. 1.* Petrus de Marca *de concord. Sacerd. & Imp. lib. 4. cap. 9. n. 10.* Anton. Dadin. Alferra *ad b. t. Didacus Spino à Cáceres in spec. testam. gloss. 3. pr. n. 35. seq.*

XI. Secunda inspectio in personâ eligendi erat, utrum ille natalibus illæsus esset, & ex legitimo matrimonio natus? c. 7. & 20. §. de elect. c. fin. de fil. presbyt. Spurius enim & ex illicito concubitu natus si in Episcopum electus fuisset, maximæ sæpè inde natæ sunt turbæ. Tales expertus fuit Gozlinus filius naturalis Roberti Regis ex Abbate Floriacensi à Rege subvectus ad Archiepiscopatum Bituricensem, qui vix post quinquennium intra civitatem admissus fuit, teste Ademaro in *Cbron. Rex autem, inquit, Robertus pro defuncto ordinavit Abbatem Gantilenum, licet repugnarent monachi, nolentes sibi præesse filium scorti: erat enim ipse nobilissimi Francorum Principis filius manzer, à puero in monasterio S. Benedicti nutritus, quem etiam Rex superscriptus Archiepiscopum Biturizensem fecit, postea post mortem Dalberti Archiepiscopi. Sed & ipsi quinquennio seditionem agentes, noluerunt in civitate recipere, dicentes viva voce, non decet dominari Ecclesiæ filium scorti: postmodum tamen Regis voluntas prævaluit, & DEI nutu in sede susceptus est.* Dispenlandi tamen facultatem sibi integram esse voluit Pontifex Romanus, quam illi in Ecclesiæ patrimonio suo subjectis non invidemus. Ut enim latius potestatis suæ fimbrias extendat, per ea, quæ supra diximus, nullo jure admitti potest. Sed nec requisita ab ejus sectatoribus semper fuit talis dispensatio. Sanè ægrè id tulit, qui in Angliam tempore Henrici III. à Pontifice missus fuerat, Legatus, cùmque remotionem eorum omnium, qui ex illegitimo coitu nati, beneficia adepti fuerant Ecclesiastica, in plenâ Synodo minaretur, à Wigornienfi Episcopo, quanti ea res plena periculi esset, admonitus ab incepto destitit. Ubi legitur in antiquitatibus Britannicis in *vitâ S. Edmundi Archiepiscopi Cantuariensis.* Sed nec difficulter in Curiâ Romanâ impetratur dispensatio, dummodo non deficiat pecunia, utpote primum & præcipuum movens, & quæ una plurimum in hâc re valet. Obvia sunt in historiæ monumentis exempla. *Nec multum abest, inquit Gabriel Palæotus de nobis & spuris cap. 57. in fin. cùm vidimus & nos quendam hujusmodi genere totius Ecclesiæ gubernacula tenentem. Nec defunt adhuc aliqui talibus*

editi natalibus. qui in sacrum Episcoporum Collegium & Cardinalium etiam quandoq; adleguntur.

XII. Canonistæ huc referunt aliud vitium originis, quando quis presbyteri filius fuerit. Id verò intelligi volunt de filiis in presbyteratu & sacerdotio vel in sacris ordinibus parentum susceptis. Cæterum si quis ex legitimo matrimonio genitus fuerit, quamvis postea pater ejus ad sacros ordines promoveatur, & demum ad sacerdotium aut etiam Episcopatum accedat, filium tamen huic dicunt liberè posse ad sacros ordines & dignitates Ecclesiasticas promoveri, sed in aliis Ecclesiis, non in eâ, in quâ pater præfuerit vel præest, nam in eâ non posse nisi simplex beneficium obtinere. Vid. *Dd. ad tit. 2. de fil. presbyt. ord.* qui tamen inter se in quamplurimis quæstionibus dissentiunt. Cum verò hæc eorum dogmata ex perperam factâ prohibitione Conjugii procedant, non est, cur illis inhæreamus, maxime cum in primitivâ Ecclesiâ nulla talis cuiquam quæstio status mota fuit. Id quod optimè observat Gratianus *ad c. pen. dist. 56.* *Cum ergo inquit ex sacerdotibus nati in summos pontifices supra legantur esse promoti, non sunt intelligendi de fornicatione, sed de legitimis conjugis nati, quæ sacerdotibus ante prohibitionem ubique licita erant, & in Orientali Ecclesiâ usque hodiè eis licere probantur.* Supra autem *c. 2. dist. ead.* retulit exempla eorum, qui cum presbyterorum filii essent non solum sacerdotes, sed etiam summi sacerdotes facti fuerunt. De quo capitulo, quam variè in codicibus legatur, videri potest Antonius Augustinus *de emendat. Gratiani lib. 1. dial. 6.*

XIII. Sic & servi à toto ordine Clericorum excludèbantur olim, tantum abest, ut ad Episcopatum eis concederetur aditus, non tam propter natales, quam propter calumnias Gentilium, & ne fides Christiana malè audiret, ac si Dominorum jura per eam interverterentur. *Generalis querela,* inquit Gelasius apud Gratianum *c. 12. dist. 54.* *etiam vitanda præsumptio est, quâ propemodum causantur universi passim servos & originarios dominorum jura possessionemq; fugientes sub religiose conversationis obtentu vel ad monasteria sese conferre, vel ad Ecclesiasticum famulatum committentibus quoq; præsulibus indifferenter admitti, quæ modis omnibus est amovenda pernitias, ne per Christiani nominis institutum aut aliena jura pervadi aut publica videatur disciplina subverti; præcipue cum nec ipsam ministerii Clericalis hæc obligatione fuscari dignitatem conveniat: cogaturq; profatum militantium sibi conditioneq; jurgari, aut videri, quod absit, obnoxia &c.* Quapropter tum legibus tum canonibus constitutum quam sæpissimè fuit, ut de servili conditione nemo ad sacros ordines promoveretur, nisi prius à proprio domino legitimam libertatem consecutus fuisset. Vid. Gratianus *dist. 54. per tot.* Et sic legitur etiam in Capitularibus Karoli M. *lib. 1. c. 88.* *De servorum verò ordinatione, qui passim ad gradus Ecclesiasticos indiscretè promovebantur, placuit omnibus cum sacris canoni-*

nonibus concordari debere, & statutum est, ut nullus Episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promovere presumat, nisi prius à Dominis propriis libertatem consecuti fuerint. Pari modo Ludovicus Pius filius Karoli considerans, non debere Christi ministros obnoxios esse humane servituti, statuit, ut quicumq; ex servili conditione, conciliante scientiâ & morum probitate, ad ministerium adsciscerentur altaris, primum manumittantur à propriis dominis, vel privatis vel Ecclesiasticis & tunc demum gradibus initientur altaris, uti ait autor incertus, qui vitam ejus descripsit, cap. 10. Omitto plura, quæ in hanc rem afferre possent. Videri potest Dn. Baluz. ad Regino n. pag. 539.

XIV. In eodem censu fuerunt etiam servili conditioni obnoxii, liberti scilicet, adscriptitii, conditionarii, uti vocabantur, qui obligati erant tributo servili vel aliqua conditione vel patrocinio cujuslibet domus. *c. si quis 7. dist. 54.* Non poterat namque libertus in clerum recipi, nisi plenam illis libertatem abdicato omni patronatus jure concessisset Dominus. Sic enim statutum fuit in Concilio Toletano IV. *Quicumq; libertatem à Dominis sua ita recipiunt, ut sibi in eis nullum obsequium patronus retinet, si isti sine crimine sunt, ad clericatus ordinem liberi suscipiantur, quia directâ manumissione absolutè noscuntur. Qui verò retento obsequio manumissi sunt, pro eo quod adhuc patroni servitute tenentur obnoxii, nullatenus sunt ad Clericatus ordinem promovendi, ne quando voluerint eorum domini, fiant ex clericis servi.* Item in Concilio Eliberitano c. 80. Prohibendum est, ut liberti, quorum patroni in seculo fuerint, ad Clerum non promoveantur. Ergo ut talis aliquis promoveri possent, oportebat eum à Domino sine retentione operarum & residuo clientelæ nexu manumitti, ut ita plenam & ab omni potestate herili liberam auctoritatem acciperet, cum aliàs nexus ille, qui diversimodè se habebat, uti eruditè exponit Nicolaus le Maistre de bon. *Eccles. lib. 3. cap. 8. seq.* impedimentum poneret Clericatu obtinendo, & probrosum existimaretur Clero, sui ordinis Viros in servitutem relabi, aut vilibus officiis destineri, aut alio quocunque modo in clientelæ obligatione versari.

XV. Ex his principiis restiterunt Ivo Episcopus & Canonici Ecclesiæ Carnotensis, Adelæ Carnotensi Comitissæ, dum illa servos & libertos suos in Ecclesiam intrudere vellet, allegantes, in Collegium suum recipi debere neminem, nisi liberæ & non servilis conditionis esset. Utque hoc observaretur eò accuratius, non statutum tantum super eâre conceperunt, sed juramento etiam confirmarunt, ejusq; formulam etiam eò extenderunt; ut adversus ipsum Comitem Carnotensem ejusque machinationes directum esset; quin & adigebant eum, qui in Collegium recipi vellet, ut sacramento adseveraret, ex legitimo matrimonio se natum, & liberum nec libertum aut collibertum esse. Cumque statutum id etiam à summo Pontifice confirmatum esset, agrè id tulit Comitissa, maximeq; dehinc vexa-

vit & multis injuriis affecit Ecclesiam Carnotensem, adeo ut cogeretur tandem Ivo exorare Pontificem Romanum de dispensatione faciendâ & temperando statuto. Jam enim tandem, inquit, in epist. 147. crebris presvationibus publicis & privatis precibus, multa mora multa lima ad hoc Carnotensium Clericorum corda DEO donante infleximus, quatenus apud paternitatem vestram fideliter intercedant, ut conditionarios de familiâ Carnotensis Comitis, qui de legitimo conjugio nati fuerint, & regios fiscalinos, pro quibus similis perturbatio fieri posset, de privilegio, quod eidem Ecclesie fecistis, de non admittendis conditionariis excipiatis, & in eundem statum, in quo erant ante privilegium, redire jubeatis. Non enim hoc impedit sacramentum Clericorum, quod super hac re antea fecerant, quia cognoscunt tam majores quam minores & publicè fatentur, se sacramentum illud hac conditione fecisse, ut possent instituto suo & profutura adjicere & nōcitura excipere. Aliter quippe damna, scandala, perturbationes intus & foris, contentiones, ira, rixæ, quæ omnia istâ de causâ orta sunt, & quotidie oriuntur, sedari non possunt. Hæc autem omnia DEO faciente cessabunt, si vigilantia vestra manentibus in suâ stabilitate bis, qui in privilegio sunt, ea tantum, quæ Ecclesia dispensari postulat, paternâ provisione dispensaverit, & ea quæ cobibenda sunt, Apostolicâ censura cobibuerit &c. Et sic vicit tandem Adela Comitissa, secutum enim fuit diploma Pontificium, in quo jubentur Canonici Carnotenses juramentum istud de legitimis natalibus prorsus omittere, Vid. Joh. Bapt. Souchetus ad Ivonis epist. 116. 132. & 147.

XVI. Illud hic negligi non debet, quod constituit Justinianus Imp. in Novell. 123, cap. 4. Post ordinationem servili & adscriptitiâ fortunâ liberos esse debere Episcopos ita ordinatos. Ex quo colligere licet, etiam servorum temporis aliquando ad Episcopatum promotos fuisse. Non minus enim liberatur ille conditione servili, atque liberatur per Episcopatum patriâ potestate, sub quâ ordinandus fuerat. Qui enim omnium sunt spirituales patres, quomodo sub aliorum potestate consistant? inquit idem Justinianus Novell. 81. c. 3. Curiales tamen & officiales exceptit Imperator d. Novell. 123. Tales enim si Episcopi electi fuerint, ab Episcopatu remotos curiæ aut officio restitui jubet. Secus atque suo tempore statuerat Constantius Imp. l. 49. Cod. Theod. de decur. qui Episcopalis dignitatis gradum à Curiali nexu ita liberare voluit, ut nec partem aliquam bonorum Curiæ relinquere electum oporteret. Solum Episcopum, inquit, facultates suas curiæ, sicut ante fuerat constitutum, nullus adigat mancipare, sed Antistes maneat, nec faciat substantiæ cessionem. Aliàs autem Clerici communiter ad curiam retrahebantur, quippe qui clericatum ideò plerumq; amplecti solebant, ut decurionum munera evitarent. Ejusmodi enim Curiales multis & gravibus Reip. oneribus erant obnoxii, quorum pondere obruebantur, unde plerique talia onera detrectabant. Quo factum est, ut non tantum retrahe-

rentur

rentur & Curiis restituerentur, qui ita discesserant, & aliud genus vitæ secuti fuerant, sed etiam quibusdam privilegiis oportuerit munire decuriones, ne Curia vacuæ relinquerentur, magno civitatum damno.

XVII. Sequitur ut de ætate eligendi ad Episcopatum videamus. Ubi non displicet decretalis Alexandri III. in c. 7. §. de elect. dum illi non derogatum fuisset in Ecclesiâ Latinâ per praxin contrariatam. Cum, inquit, in cunctis sacris ordinibus & ecclesiasticis ministeriis sint ætatis maturitas, gravitas morum & literarum scientia, inquirenda: multo fortius in Episcopo hæc oportet inquiri, qui ad curam aliorum positus in se ipso debet ostendere, qualiter alios in domo DEI oporteat conversari. Eapropter ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trahatur à posteris in exemplum: præsentis decreto statuimus, ut nullus in Episcopum eligatur, nisi qui jam trigessimum annum ætatis exegerit. Ratio cur ætatis annus tricesimus præfixus fuerit, videtur peti debere exinde, quod nec presbyter olim fieri poterat, nisi annos natus triginta, c. 1. §. seq. dist. 78. Episcopus autem ex principiis Canonistarum fieri non possit, nisi presbyter antea fuerit. Cur verò presbyter ordinari non queat, nisi annum compleverit trigessimum, hanc rationem assignat Concilium Neo-Cæsariense c. 11. quia Christus anno ætatis trigesimo baptizatus fuit & tum demum docere cœpit. Et si verò istæ rationes non concludant apodicticè, cum exempla pro lege haberi non semper debeant, non contemnendæ tamen sunt istæ tales constitutiones, quandoquidem ætas triginta annorum solidæ ac perfectæ prudentiæ est, & majore tum animi quàm corporis robore prædita. Sic enim in can. 17. Concilii Agathensis perfecti viri ætas dicitur, & in legibus Wisigothorum l. 10. tit. 2. perfecta ætas. Vid. Paul. Zachias quest. Medico-Legal. lib. 1. tit. 1. quest. 7.

XVIII. Sed quia nulla regula tam firma est, ut non patiatur exceptionem, non poterunt sanè erroris illico argui, qui Episcopum aliquando juniorem Ecclesiæ præficiunt. *ἡλικία* enim respicienda est, quæ in quibusdam citius, in quibusdam tardius sese exerit. Egregiè hic Ignatius epist. ad Magnes. Neq; etiam contemnenda est Episcopi juvenus, sed secundum voluntatem DEI Patris omnis reverentia ei tribuenda est, quemadmodum facere novi sanctos presbyteros, non respicientes ad eam, quæ apparet, juventutem, sed ad prudentiam, quam in DEO habet. Quandoquidem annosi continuo sapientes non sunt, neq; senes possident intelligentiam, sed spiritus, qui in hominibus est. Nec ergo faciendum cum Bonifacio Papâ, sive Fabianus ille fuerit, uti sub hoc nomine allegat Ivo dictum, quod habetur apud Gratianum c. 1. dist. 78. Si quis trigessimum ætatis suæ annum non impleverit, nullo modo presbyter ordinetur, etiamsi valde sit dignus. Imò verò ab hoc jure recessum esse, & longiorem ætatem remissam atq; ad vigesimum septimum ætatis annum reductam fuisse, ita ut eos annos attigisse non complevisse necesse sit, notant Anto-

nus

nus Bengueus & Franciscus Pinfonius de benef. ad verb. canonica §. 2. num. 8.

XIX. Malè tamen omninò Ecclesiæ prospiciunt, qui sine delectu & sine intuitu prudentiæ singularis adolèscentes, imò verò pejus illi, qui omninò pueros Episcopos faciunt. Ex Frodoardo refert Cardinalis Baronius ad ann. 925. n. 9. quâ ratione Heriberti Comitis Aquitaniæ filius puer nondum quinquennis Ecclesiæ Remensî præfectus & Archiepiscopus factus, dehinc à Papâ Johanne Decimo confirmatus fuerit. *Monstrum id, ait, nunquam hætenus in Orbe Christiano visum nec auditum, imò fortè nec mente conceptum.* Mox calamum stringit in ipsam Papam, aitq; opus hoc illo dignum, quem infamis scæmina, infami opere in Petri solium intrussisset. Tandem verò id, quod ita in tantâ Ecclesiâ malè fuit à malo Principe usurpatum, in exemplum citò transiisse, ut complures hujus seculi Principes sibi sanguine conjunctos adolèscendulos in summas cathedras curaverint promovendos, justè conqueritur, & Romæ etiam atq; Constantinopoli idem contigisse haud frustra commemorat.

XX. Romæ enim simile quid contigisse discimus ex Glabri Rodulphi Hist. lib. 5. cap. 5. cujus hæc sunt verba: *Insper ad cumulum tanti mali cum non essent in populo, vel rari, qui ceteros corrigentes talia redarguerent, impletum est Prophete vaticinium, quod ait: Et erit sicut populus sic sacerdos. Præsertim cum tunc in seculari potestate, tum etiam in Ecclesiasticâ religione totius regiminis personæ constiterant in puerili etate.* Propter peccata enim populi contigit tunc illud Salomonicum, quod ait: *Væ tibi terræ.* Nam & ipse universalis Papa Romanus, nepos scil. duorum, Benedicti atq; Johannis, qui ei præcesserant, puer ferme decennis intercedente thesaurorum pecuniâ electus extitit à Romanis, à quibus exinde frequenter ejectus ac inhonestè receptus nullâ potestate viguit &c. Non contentus amarâ hæc fugillatione Glaber, quod detestandum planè id sibi videretur exemplum, denuò in id invehitur in fin. libri 5. Ipso quoque in tempore, ait, Romana sedes, quæ universalis jure habetur in Orbe terrarum, præfato morbo pestifero per viginti quinq; annorum spatia miserrimè laboraverat. Fuerat enim eidem sedi ordinatus quidam puer circiter annorum 12. contra jus fasq; quem scil. sola pecunia auri & argenti plus commendavit, quam ætas aut sanitas, & quoniam infelicem habuit introitum, infeliciorem persensit exitum, quippe referre turpitudine illius conversationis & vite &c. Quibus ultimis verbis nonnihil corruptis videtur innuere id, quod de eo refert Benno Cardinalis in vitâ Gregorii VII. eum in sylvis à Dæmone suffocatum fuisse. Et quod de eo referunt alii, quod post obitum ab eremitâ quodam horrendâ imagine visus, ac de causâ interrogatus responderit: *Hac specie oberro, quia in pontificatu sine ratione, sine lege, sine DEO vixi, & omnibus probris Romanam sedem inquinavi.*

XXI. Romæ dum talia patrabantur, quid mirum, alibi etiam in Ecclesiis non æquæ celebribus familia commissa fuisse? Fuerunt nihilominus, qui corruptissimam eam disciplinam & improbissimos mores gravi censurâ & animadversione perstrinxerunt, & Ecclesias tum turpiter prostitui acerbè indoluerunt. Ita justâ objurgatione reprehendit Ivo Carnotensis Ranulphum Dunelmensem Episcopum, *epist. 157.* quod duos filios suos duodecim vix annorum Episcopatu Luxoviensi intrudi fecisset: *Quod in Ecclesiâ Luxoviensi paternitas vestra* (alloquitur ita Paschalem Pontificem) poterit agnoscere, quam jam per plures annos Ranulfus agnomine Flammardus, Dunelmensis Episcopus inaudito invasionis genere occupavit, qui duos filios suos vix duodennes accepto pastoralis baculo à Comite Normannorum prædictæ Ecclesiæ intrudi fecit, eâ conditione, ut si primogenitus moreretur, Judaico more in Episcopatum alter alteri subrogaretur. Quod cum partim dolentibus, partim deridentibus plurimis diu perpeffa esset Ecclesia, monitu quorundam religiosorum graviter redargui solo charitatis intuitu Rotomagensis Archiepiscopus, quod ex adverso non stare, quod pro domo Israël mirum non opponeret &c. Quo & pertinet querela Bernhaldi Abbatis Clarævallensis ad Henricum Senonensem Archiepiscopum *epist. 42.* Scholares pueri, inquit, & impuberes adolescentuli ob sanguinis dignitatem promoventur ad Ecclesiasticas dignitates & de sub ferulâ transferuntur ad principandum presbyteris: lætiores interim quod virgas evaserint, quam quod meruerint principatum, nec tam illis blanditur adeptum, quam adeptum magisterium. -- -- Nec dicimus quamcumq; ætatem DEI gratia præmaturam, sicut nec seram, cum multos videamus juniorum super senes intelligere, moribus antiquare dies, prævenire tempora meritis, & quod ætati deest, compensare virtutibus. -- -- Bonus puer Samuel, qui loquenti DEO promptus aderat auditor. -- -- Bonus & Jeremias, qui ante sanctificatus quam natus, cum se excusaret de pueritiâ, nihilominus constitutus est super gentes & super regna. Bonus quoq; Daniel, cujus spiritum suscitavit DEUS, ut convinceret iniqua judicia, & sanguinem innoxium liberaret. Deniq; cani sunt sensus hominis & ætas senectutis vita immaculata. Sicubi hujuscemodi puer senex promotus invenitur: opus DEI est his, qui tales sunt, mirandum, non imitandum. Caterum curritur in clero passim ab omni ætate & ordine, à doctis pariter & indoctis ad Ecclesiasticas curas, tanquam sine curis jam quisq; victurus sit, cum ad curas pervenerit &c.

XXII. Exceptos tamen quoad ætatem requisitam Canonistæ volunt consanguineos Regis & sublimes personas. Antonius Bengueus & Franc. Pinsson. *d. l. n. 9.* ideò quod sub eorum autoritate in tuto sint bona Ecclesiastica. Quasi verò propter bona Ecclesiastica instituti essent Episcopatus. Imò verò improbat hoc in Alexandri III. constitutione, quæ habetur in *c. 2. x. de atat. & qual. ord.* Claudius Espencæus, Theologus Parisiensis, quod confirmet ille puerum ad Archidiaconatum electum, addito admi-

nistratore, qui regeret Ecclesiam, donec puer ad congruam ætatem pervenisset. Dum, ait, prædictarum Ecclesiarum custodiam & administrationem clericis idoneis commisit, donec prædicti pueri ad congruam venirent ætatem, fenestram aperuit, quia contra patrum mentem alii sererent, alii mererent, & penes alios titulus, alios labor, alios fructus manerent. Locus est lib. 4. de vot. continent. cap. 2. ubi in fine addit verba sequentia: Equidem majores nostros non possum non approbare, qui tantum studiorum, artium, exercitiorum, & omne genus disputationum imposuerint, ut vix tricenarii Theologie magisterium Lutetie assequi possimus: idque statutum pontificium si tam exactè in Doctoribus servatur, cur non ad eandem amissim tot conciliares pontificalesq; canones in pastoribus exiguntur? Si Doctores non iidem pratinus pastores nisi jam ingravescentes non promoventur, cur pastores iidem doctores, alioqui depastores, non raro, contra quam nos esse jubet Paulus, malitiâ provecti, sensu non adulti ordinantur? &c.

XXIII. De corpore vitiatis speciales extant tituli in Decreto & decretalibus, quod ad ordines promoveri haudquaquam debeant, etsi parte tantum aliquâ digiti alicujus mutili fuerint, dummodo abscisio illa a volente aut non invito facta sit. c. precipimus dist. 34. c. illiteratos dist. 36. c. qui partem, dist. 55. Rationem reddit Gelasius d. c. illiteratos, quia vitiosum nihil DEO prorsus offerri legalia præcepta sanxerunt. Respicit ergo ad legem divinam Veteris Testamenti ceremonialem Levit. XXI, 18. seq. Sed quæ post natum Christum exolevit, nec ullam amplius habet vim obligandi. Quod etiam agnoverunt illi, qui Ammonium Monachum ad Episcopatum promoveri cupiebant, cujus rei fidem facit Sozomenus lib. 6. c. 30. Cum verò aliquando capiendus esset, ut Episcopus ordinaretur, nec rogando persuadere potuisset iis, qui ad ipsum capiendum venerant, ut abirent; abscisâ sibi auriculâ: abite, inquit. Posthac enim ne quidem si vellem, sacerdotalis lex me ordinari sinit. Integri enim corporis Sacerdotem constitui oportet. Illi digressi, posteaquam intellexerunt, Judæis quidem hæc observanda esse: Ecclesiam vero non curare, dummodo sacerdos integer sit moribus, denuò redierunt eum comprehensuri. Tum ille juravit, se linguam quoq; sibi præcisurum, si vim facere tentassent. Quibus illi minis perterriti abscesserunt. Hinc porrò factum est, ut Ammonius iste Parotes, id est, auriculâ mutilus vocaretur. Legem ergo illam judaicam Ecclesiæ Christianæ haudquaquam positam esse, nec excludi debere propterea ab ordine Clericorum membro aliquo mutilum, rectè tum temporis fuit staturum. Et proinde ex allegato Levitici textu allegoricam elicit interpretationem Gregorius Papa in pastoralis, apud Gratianum c. hinc etenim dist. 49. Etsi itaque, si commodè fieri potest, tales sint præficiendi, qui corporis ratione non sint aliis contemptui; tamen si aliàs sint præclaris donis ad ministerium necessariis ornati, melius est ut careat minister Ecclesiæ eleganti formâ corporis, quam ut Ecclesia careat idoneo ministro.

XXIV. Per-

XXIV. Pertinent huc etiam castrati, de quibus celebris est canon primus Concilii Nicæni, etiam à Gratiano *dist. dist. 55.* consignatus. Ejus ex versione Dionysii Exigui hæc sunt verba: *Si quis à Medicis per languorem defectus est, aut à barbaris abscissus, hic in Clero permaneat. Si quis autem se sanus abscidit, hunc & in clero constitutum abstinere conveniet, & deinceps nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affestant, vel audent, quâ semetipsos abscidere dictum sit: Sic eos, quos aut barbari aut domini castraverunt, inveniuntur autem alias dignissimi, tales ad clerum suscipit regula.* Subintelligi hic debere canonem alium jam extantem, haud vana præsumptio est, eumque ajunt nonnulli canonem 21. Apostolicum, quem tamen corruptum putat Antonius Mornacius *ad l. 2. C. de Eunuch.* Occasionem verò decreto Nicæno dedisse videtur, vel Valesiorum secta, qui amore castitatis semet ipsos castrabant, de quibus consuli potest Epiphanius *heres. 58.* vel qui circa hoc tempus vixit, Leontius, cujus mentionem aliquoties facit Athanasius, in primis in *apolog. de fugâ suâ in fin.* Leontius in similitudine commercii cum muliere juvenulâ, cui nomen Eustolio, ejusque contubernio abstinere jussus, propter eam semetipsum exsecuit, ut liberè cum eâ versari liceret: & suspicionem quidem non eluit; propter id ipsum autem eo magis, cum presbyter esset, depositus est. Et in *epist. ad solitar. vitam agentes:* Leontius ille castratus, quem ne quidem ut Laicum communicare oportuit, quandoquidem semetipsum exsecuit, ut in posterum licentiam cum Eustolio dormiendi haberet, quam ipse mulierem fecerat, virginem tamen appellabat.

XXV. Propter facinus hoc gradu motus & ex Cleri ordine dejectus est Leontius, quod testatur non solum Athanasius *d. l.* sed etiam Socrates *lib. 2. cap. 26.* Qui cum esset presbyter, eo dignitatis gradu dejectus fuerat, propterea quod cum muliere quâdam, Eustolio nomine, perpetuo degens, ut omnem turpis cum illâ consuetudinis suspicionem adimeret, genitalia sibi membra præciderat: atque exinde liberius cum eâ versabatur, utpote jam carens illis, propter quæ antea in suspicionem criminis vocabatur &c. Nihilominus idem ille deinceps ad altiorem gradum promotus & ad Antiochenum thronum evectus fuit. Idque factum ait Theodoritus *lib. 2. bist. Eccles. cap. 24.* contra Nicænos canones: *Antiochiæ, inquit, post Stephanum Flaccilli successorem, qui Ecclesiâ ejectus fuerat, Leontius Episcopatum obtinuit, contra Nicænos canones eum honorem sortitus. Erat enim Eunuchus, suâque manu seipsum absciderat.* In sequentibus versutiam ejus & vafritiem perstringit, quod cum particeps esset Arianae blasphemiae, morbum illum occultare egregiè didicisset. Et promotionem ejus ad Episcopatum studio Imperatoris Constantii, qui & ipse Arianus erat, contigisse scribit Socrates *d. l.* Ut adeo ab Ariano scriptore profectum videatur elogium Leontii, quod legitur in Chronico Alexandrino sub *Sergio & Nigriano Consul.* fuisse eum Virum ingentis fidei & pietatis, acerrimum.

rimumque veritatis propugnatorem. Rectè autem excipit Canon Nicænus tum eos, qui à Medicis propter morbum excisi, tum etiam, qui à barbaris excisi sunt. Itaque ad alterutrum genus referendi sunt, qui in veterè historiâ ad Episcopatum promoti leguntur Eunuchi, quale occurrit exemplum inter Episcopos Constantinopolitanos *sub num. 52.* apud Philippum Cyprium, de Niceta Eunuchò. Idem dicendum etiam de iis, qui Eunuchi sunt nativitate, uti fuit Dorotheus Ecclesiæ Antiochenæ presbyter, apud Eusebium *lib. 7. c. 32.*

XXVI. Ratio cur excisus clericatu prohibeatur, redditur in canonicis Apostolorum apud Gratianum *c. si quis, dist. 55.* quia sui est homicida & DEI conditioni inimicus. Nec sanè excusari potest, qui tale aliquid in corpore suo committit, ut maximè bonum habeat finem, ad declinandas scilicet carnis tentantis libidines & ex libidinibus provenientia peccata, tum quod remedium hoc nullibi præscriptum legatur, nec necessarium adeò sit ad animæ salutem, cum non membra ipsa, sed inhærens in eis malitia & voluntatis humanæ prava licentia afferat homini perniciem, tum verò quod in membra & organa à DEO creata, exercita hæc ratione sævitia in ipsum DEUM creatorem injuriosa planè est & blasphema, tum denique, quia talis excisio non tollit id, quod tollere debet, & sine suo prorsus frustratur. Graviter æstum hunc castratorum exponit Basilius M. *libb. de verâ virginitate*, inter alia hæc verba faciens: *Abscissio majorem in abscissi oculis concupiscentie flammam arguit, quod continere se posse diffidens id absciderit, quo libidinem flagrantem in opus exeruisset: imò cum sciret, se incontinentiæ daturum manus, cupidinis se organo privavit, ne corpore lascivire videretur, ignem tamen non abstulit, sed animo desiderioq; luxuriat, & assidue libidinatur. -- Et hec de his, quibus unà cum testibus tota quoque genitalia resecta sunt. Nam quibus jam per ætatem ad Venereis aptis testiculi modo abscissi sunt, eos ajunt acrius, ardentius & impatientius non ad eam solùm rem ferri stimularique, sed tutè quoque, quas voluerint, ut sibi videntur, corrumpere &c.*

XXVII. Nec tamen tam abscisè accipi debet canon Nicænus supra adductus, ut nullâ omninò ratione & nec per dispensationem quidem promoveri debeat ad clericatum, qui se ipsum castravit. Quid enim si ex juvenili quâdam præcipitantiâ, & errore mentis seductus ad castrationem sui quis procescit, sanè si errorem ille suum agnoscat, & egregiis ad munus Ecclesiasticum donis præditus fuerit, quin ad ejusmodi munus promoveri debeat, si præsertim alius æquè idoneus haberi nequeat, nullus dubito. Nec enim jure divino morali prohibentur Eunuchi ab ministerio altaris. Quæ enim adduci solent ex Veteris testamenti tabulis, ad Israëliticum spectant populum, non ad Ecclesiam Christi. De Levitici capite XXI. vidimus supra. Ejusdem notæ est locus *Deut. XXIII, 1.* quem Cardinalis Baronius pro

pro exclusione Eunuchorum adducit ad ann. 230. n. 5. Nec enim is continet legem moralem, imò nec applicari poterit ad præsens negocium, si rectè explicetur. Intrare enim in Ecclesiam Domini idem est, quod habere jus ducendi Israëlitem, uti exponunt Paulus Fagius in *Targum Onkelos*, Cornelius à Lapide ad h. l. Joh. Seldenus de *J. N. & G. juxta disc. Ebr. lib. 5. c. 16*. Dum ergo prohibitio illa ab Ecclesiâ facta est, dispensationi quin locus esse queat, dubium nullum est.

XXVIII. Idem judicandum arbitror de eo, cui oculus erutus est, quem etfi Gelasius Papa apud Gratianum *c. fin. d. dist. 55.* sine ullâ distinctione, utrum invito an volenti oculus ademptus fuerit, ab sacerdotio prorsus exclusum velit; non placuit tamen rigor iste usquequaq; omnibus. Nam illi, inquit Gelasius, cui erutus est oculus, non possunt secundum canones sacerdotii jura concedi. Neq; enim aliquid ei prodest, qui oculum invitus amisit, cum nec volens quisquam oculum amisisse credendus est: nec sacratissimos canones aliquem casum in amissione oculi ei qui sacerdotium adipiscendum non impediret, suis excepisse regulis invenimus, sed hoc tantummodo ad prohibitionem fecisse videmus, ut qui caret oculo, sacerdotii officium adipisci non possit &c. Quos hic intelligat canones Gelasius, non satis certum est. Inter Canones verò apostolicos septuagesimus septimus planè contrarium docet: *Si quis vel oculo orbatus vel femore oblesus, Episcopatu autem dignus sit, fiat.* Non enim corporis damnum eum polluit, sed animæ inquinatio. Ad quæ verba rectissime hunc in modum commentatur Zonaras: *Lex quidem per Mosem data Israëlitis exigebat consecratos ipsorum ministros, integros esse corpore, notamq; nullam habentes: ac nemo parte corporis aliquâ deformatus, aut mutilatus admittebatur ad sacerdotium. Sed etiam post sacerdotium si cui Sacerdotum membri vel particule cujuscumque mutilatio contigisset, sacerdotio multabatur. At iis, qui consecrandi sunt apud nos, mutilatio corporis impedimento non annumeratur. Animam nempe requiritur habere puram sine vitio & sordē. Quod si quis uno sorte est oculo, vel strabos habet oculos, aut claudus est, aut aliam quam naturæ imperfectionem habet, ad Episcopale munus obeundum sibi non obstantem, dignus verò judicatur Episcopatu, non prohibetur ordinari.* Pari modo Theodorus Balsamon in responsis ad interrogata Marci Patriarchæ Alexandrini, quæ extant in Jure Græco Romano à Johanne Leunclavio edito, sub *interr. 23.* de monoculo & aliâ mutilato respondet, tales non prohiberi sacerdotio in Ecclesiâ Novi Testamenti. *Dei enim præconibus, inquit, placuit per mutilationem corporis à sacrifice non prohiberi quenkum.* Quod si morbi debitum officio sacerdotii sit impedimento, exercere desinet & grotans, à dignitate tamen non alienabitur, quin potius miserandus erit &c.

XXIX. Diximus hæcenus, qualis esse debeat Episcopus eligendus quoad natales & constitutionem corporis. Major verò sollicitudo esse de-

bet eligentibus de bonis animi, quibus ornatus esse debet Candidatus. In concilio Laodicensi *can. 12.* hæc præscripta fuit regula: *Episcopi iudicio Metropolitanorum & eorum Episcoporum, qui circum circa sunt, promoveantur ad Ecclesiasticam dignitatem, ii videlicet qui plurimo tempore probantur tam verbo fidei, quam recte conversationis exemplo.* Legitur apud Gratianum *c. Episcopi dist. 24.* Optimè ibi Zonaras: *Canon vult Episcopos in iis, quæ ad fidei rationem spectant, exercitatos & probatos: in politica verò, hoc est, ratione & instituto vite rectissimis sensibus euntem, non pravum, neq; improbum, sed hinc quoq; notæ ac spectate probitatis & moribus omninò inculpatis esse debere decernit.* Utrobique plurimo tempore probatum esse vult Canon. Neque enim satis est, ut quis semel aut in unico actu doctus aut bonus vir probatus sit, sed ut continuo & perseveranter talis existat, & ut in omnibus articulis fidei rectè doceat, & ut constantem ac perpetuam voluntatem habeat honestè & innocenter vivendi, recteq; faciendi, & suum cuilibet tribuendi. Eleganter Eusebius *de præpar. Evang. lib. 4. cap. 1.* Non arcu, inquit, aut fundâ artificiosè eum uti dicemus, qui cum sepiùs atq; sepiùs telum projecerit, semel aut ad summum bis vel ter ad scopum pervenerit, cum pene infinities longissimè à signo absuerit. Nec ille certè medicinam tenet, qui cum multos interemerit, vix tandem unum à morbo liberaverit.

XXX. Quod primum requisitum attinet, ex doctrinâ Pauli *1. Tim. III, 2.* constat, debere Episcopum esse *διδάκτων*, aptum ad docendum. Id quod ipse plenius explicat, *Tit. I, 9.* debere esse *tenacem fidei illius secundum doctrinam sermonis, ut possit & auditores exhortari doctrinâ illâ sanâ & contradicentes convincere.* *Διδάκτων* autem esse vix poterit, nisi probè antea variâ doctrinâ instructus fuerit. Præcipuè autem in Scripturis debet esse exercitissimus. Has ad amussim calleat, & si fieri potest, ediscat, imò ad exemplum tum Ezechielis *cap. III, 2.* tum Johannis in *Apocalypsi c. X, 10.* profus comedat librum divinum, ut dici queat scriba velox in lege Moysi, ut *Ezra cap. VII, 6.* & *δυνατὶς ἐν γραφαῖς* potens in scripturis, ut Apollòs *Act. XVIII, 24.* & *ἐν τρεφόμενος ἐν πῖσι λόγοις τῆ πίστεως ἢ τῆ καλῆς διδασκαλίας*, innutritus in sermonibus fidei & præclare doctrinæ, ut Timotheus. *1. Tim. IV, 6.* In hunc finem constitutum fuit in Concilio Nicæno II. *cap. 2.* Inquiratur diligenter à Metropolitano, si in promptu habeat legem scrutabiliter & non transitorie tam sacros canones & sanctum Evangelium, quam divini Apostoli librum, & omnem divinam scripturam, atq; secundum mandata conservare & docere sibi populum commissum. Substantia enim summi sacerdotii nostri sunt eloquia divinitus tradita, id est, vera scripturarum divinarum disciplina &c. ap. Gratianum *c. omnes dist. 38.*

XXXI. *καλὴ* illa *διδασκαλία*, quam in Timotheo laudatam à Paulo diximus, latiùs sese extendit ad varia bonarum artium & disciplinarum genera.

nera. Atque adeo ut contradicentes convincere possit Episcopus, quorum quamplurimi valde eruditi, & in omni doctrinâ versatissimi sæpenu-
mero occurrent, ipsum etiam *πνευματικὴ* & omnigenâ literaturâ imbu-
tum esse oportet. Nec omittendum ergo studium philosophiæ, quippe
quod ubique insignem usum in Theologicis controversiis præstat. Quam-
vis enim ratio religionis principia sumat à lumine fidei, tamen hoc lumine
præunte, ex hisce principiis secundum normas bonæ & necessariæ conse-
quentiæ impressas, ab ipso DEO, creaturæ rationali & solet & debet judica-
re, quomodo partes cœlestis doctrinæ inter se cohæreant, & se mutuo sta-
bilitant, quid cum illis consentaneum, quid ab illis dissentaneum sit. Cre-
dimus supra rationem, non temerè aut irrationabiliter. Nam ratio nostra
concepit, id, cui fidem adhibemus, verè ita se habere, & ex principiis sacrae
scripturæ rectè deduci. Facit huc, quod eleganter, & philosophicè conclu-
dit B. Augustinus *lib. 2. de doctr. Christ. c. 31. & 32.* Cum ergò sint veræ con-
nexiones, non solum verarum sed etiam falsarum sententiarum, facile est, veritatem
connexionum etiam in scholis illis discere, quæ præter Ecclesiam sunt. Sententia-
rum autem veritas in sanctis libris Ecclesiasticis investiganda est. Ipsa tamen ve-
ritas connexionum non instituta, sed animadversa est ab hominibus & notata, ut
eam possint vel discere vel docere. Nam est in rerum ratione perpetua & divini-
nitus instituta &c. Et hunc rectè de Philosophiæ usu in Theologiâ statuit
Clemens Alexandrinus *lib. 1. Stromat.* Etsi, inquit, ipsa sibi sufficit, nec opis
alienæ eget doctrina Servatoris, cum sit potentia & sapientia ipsius DEI; tamen
Græcica Philosophiâ si accessit, non quidem validiorem facit veritatem, sed so-
phisticos insultus ab eâ amolitur, & insidias omnes avertens sepes & lorica est Do-
minicæ vineæ.

XXXII. Nolim verò ego Philosophiæ studium tantâ animi conten-
tione excoli, ut ex eo Theologia deinceps obfuscetur magis, quàm defen-
datur. Scholasticorum scilicet Theologorum id vitium est, qui non con-
tenti primâ illâ atq; originali purâq; Theologiâ & insuper habentes latinum
illum sermonem, quo eruditissimi Ecclesiæ Patres usi fuerunt, novum planè
loquendi & scribendi genus excogitarunt, tam barbaris & involutis ver-
bis dogmata tum antiqua tum noviter à se excogitata proponentes, ut vera
& salutaris Ecclesiæ doctrina intricata magis, quàm extricata, magisque ob-
scurata, quàm elucidata, meritò dicatur. Dum enim illi ad ociosas, super-
fluas & inextricabiles quæstiones delapsi nimium Philosophiæ & specula-
tionibus suis indulgent, negari nequit, Theologiam eos curiositate suâ in-
quinasse, multisque crassis tenebris claram Evangelii lucem obnubilasse.
Et rectè proinde vitare eos jubet Johannes Gerson Cancellarius olim Pari-
siensis *tom. 4. op.* monetq; ne tractentur ita communiter doctrinæ inutiles
sine fructu & soliditate. Quoniam, ait, per eas doctrinæ ad salutem necessariæ
& uti-

Et utiles deseruntur. Nesciunt necessaria, quia supervacua dixerunt, inquit Seneca. Et addit porro rationes alias non contemnendas, quas hic legere operæ erit pretium. Secundo, inquit, per eas Studentes seducuntur, quia scilicet putant illos principaliter esse Theologos, qui talibus se dant spectat Bibliam & aliis Doctoribus. (3.) Per eas termini à sanctis Patribus usitati transmutantur, contra illud Augustini: Nobis ad certam regulam loqui fas est. Et non sequitur velocior scientiæ alicujus corruptio, quam per hæc. (4.) Per eas Theologi ab aliis Facultatibus irridentur, nam idè appellantur phantastici, & dicuntur nihil scire de solidâ veritate, & moralibus & Bibliâ. (5.) Per eas viæ errorum multiplices aperiantur; quia enim loquuntur & fingunt sibi ad placitum terminos, quos alii Doctores & Magistri non intelligunt, nec intelligere curant, dicunt incredibilia & absurdissima, quæ ex suis absurdis fictionibus deducunt, sequi. (6.) Per eas Ecclesia & fides neq; intus neq; foris ædificantur. (7.) Per eas multi ex Theologis tam activè quam passivè scandalizantur; nam alii rudes vocantur ab aliis, & alii contra curiosi & phantastici &c.

XXXIII. Dum in hoc argumento versamur, non pigebit audire etiam Cornelium Mussum Episcopum Bitontinum, ex comment. in epist. ad Rom. c. 6. pag. 279. Divinæ, inquit, Scripturæ olim, proh dolor! quanto omnium damno negligebantur? Vigebat spinosa & molesta nescio quæ Theologia, de instantibus, relationibus, de quidditatibus, de formalitatibus, itemq; hæc omnia Syllogismis arte contortis & humanis duntaxat argutiis, quæ proculdubio quâ autoritate recipiuntur, ea & refelli possunt, pertractabantur. Totâ penè ætas in hominum decretis, quæ inter se pugnantia semper nullo tempore concilianda alunt perpetuam per secularitatem, conterebatur. Is sublimis Theologus habebatur, qui majora portenta pro suis traditiunculis affingere sciret: pretiisq; pars erat, gloriolæ inanis, non intelligi grandia illa verba, quæ alio supercilio, inter mulierculas de sacris litteris philosophantes, trutinabant. Juraverant universi divini verbi Duces in Magistrorum verba. Hinc sexcentæ sectæ: Thomistæ, Scotistæ, Occanistæ, Baconistæ, Albertistæ, Ægidiani, Alexandrei, ô scelus! Post habebantur Evangelia, Epistole; Christiana Philosophia delitescibat, à paucissimis tractabatur, sed frigide, non enim dicam, insincerè. Hæc ille de Theologis Scholasticis in papatu, qui Scripturam negligentes, sacram Theologiam densissimis tenebris involverant, in quorum libris spinæ & senticeta subinde Lectores remorantur.

XXXIV. Qui philosophiam hæc ratione & in hunc finem excolunt, faciunt ex ancillâ dominam, & rationi, quæ servire debet, subjiunt revelationes divinas. Rectè Clemens Alexandrinus lib. 6. steomat. philosophiam appellat *κατοχάθρον*, h. e. scabellum, seu imam scalam, *της καὶ φιλοσοφίας*. Basiliius M. fimbriæ ad textæ eam comparat. Sicut tintores, inquit, ut perfectum purpuræ colorem panno inducant, inferiorem alium colorem sub-

subtexere solent; ita se habere humanas disciplinas ad divinam scientiam. Quocirca sobria debet esse Philosophia, quâ utendum est Episcopo, non tetrica illa & spinosa, cui debemus magnam calamitatum partem in Ecclesiâ, præsertim, postquam ipsi ejus autores inter se in sectas & schismata conciderunt. Arceatur ab Ecclesiâ pseudotheologia ista garrula & bonis omnibus fastidita, paucis ad ostentationem adamata, nemini utilis, nisi ad subversionem veritatis Apostolicæ & purioris doctrinæ. Maneat Regina disciplinarum omnium Theologia, & reliquas omnes ut pedisequas habeat in suo famulatio. Efficacior est philosophia Christi, quàm omnis ex istis quicquiliis & sordibus collecta eruditio. Et studendum omninò est Episcopo, ne idem de eo dicatur, quod de sui seculi Doctoribus apud Epiphanium conqueritur Methodius, *heres. 64.* Doctores, non jam quod optimum est, gravitatisque plenum student, sed id duntaxat, quod placet, & quod secundo favore fertur, respiciunt, uti Sophistæ facere consueverunt, qui orationum suarum mercedem accipientes, doctrinæ & eruditionis suæ laudibus, tanquam vili quodam precio, redimuntur. Ac priscis quidem temporibus summa erat in explicando brevitatis, cum in id illi potissimum incumbere, non ut oblectarent, sed ut prodesse auditoribus.

XXXV. Et hæc de eruditione Episcopo necessariâ strictim. Quod alterum attinet, bonam scilicet famam & vitam benè actam, testatur Origenes *lib. 3. contr. Cels.* neminem ad ullas Ecclesiæ dignitates fuisse provectum, qui post fidem Christo datam foediori aliquâ maculâ vitam suam adspersisset. Itemque Augustinus apud Gratianum *cap. 1. dist. 81.* Apostolus Paulus, quando elegit ordinandos vel presbyteros vel diaconos: & quicumque ordinandus est ad præposituram Ecclesiæ, non ait: Si quis sine peccato est. Hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur, & nullus ordinaretur. Sed ait: sine crimine est, sicuti est homicidium, adulterium, aut aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, sacrilegium, & cætera hujusmodi. Idcirco enim nomina eligendorum publicè proponebantur antiquitus, ut si quis esset, qui de illis malè sentiret, aut de malâ eorum conversatione compertum quid haberet, maturè id proferret, suoque hoc elogio ordinationem impediret. Ejusque rei testimonium extat apud eundem Origenem *homil. 6. in Levit.* relatum Gratiano *c. licet 8. q. 1.* Licet ergò Dominus de constituendo Pontifice præcepisset & elegisset, tamen convocatur etiam Synagoga. Requiritur ergò in ordinando sacerdote etiam populi præsentia, ut sciant omnes & certi sint, quod qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium, & hoc attestante populo, ne qua postmodum retractatio cuiquam, ne quis scrupulus resideret &c. Luculentius Cyprianus *epist. 68.* Diligenter de traditione divinâ & Apostolicâ observatione servandum est, & tenendum, quod apud nos quoque & serè per universas provincias tenetur, ut ad ordina-

ditiones ritè celebrandas, ad eam plebem, cui prepositus ordinatur, Episcopi ejusdem provincie proximi quique convenient, & Episcopus deligatur plebe presente, quæ singulorum vitam plenissimè novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit. De traditione divinâ quod dixit, id in sequentibus declarat exemplo Moysis, qui jubetur Aaronem exuere stolâ Pontificiâ, eâque filium ejus induere coram universâ Synagogâ. Coram omni Synagogâ, inquit, jubet DEUS constitui Sacerdotem, id est, instruit & ostendit ordinationes Sacerdotales non nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, ut plebe presente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita predicentur, & sit ordinatio justâ & legitima, quæ omnium suffragio & judicio fuerit examinata.

XXXVI. Christianos hæc in parte secutum Alexandrum Severum Imperatorem secularia officia non aliter contulisse scribit Lampridius, ex cujus verbis Christianorum interitus percipi optimè potest. Sic enim ille: Ubi aliquos voluisset (Imperator) vel Rectores provinciarum dare, vel prepositos facere, vel procuratores, id est, rationales ordinare, nomina eorum proponebat, hortans populum, ut si quid haberet criminis, probaret manifestis rebus; si non probasset, pœnam subiret capitis. Dicebatque grave esse, cum id Christiani & Judæi facerent in predicandis Sacerdotibus, qui ordinandi sunt, non fieri in provinciarum Rectoribus, quibus & fortune hominum committerentur & capita. Christianos imitari voluit Alexander in hoc præcipue, ut eligendorum nomina publicè proponerentur, & unicuique potestas hinc concessa esset criminis objiciendi; sed quoad pœnam calumniatoribus decernendam longius ille abiit ab Christianorum institutis, quippe qui talem in hoc genere electionis statuisse nullibi leguntur.

XXXVII. Cæterum ad cujusque mores explorandos multum conducet inspectio eorum, quibuscum eligendus conversatus hæctenus fuerit. Africat enim, ut ait Seneca, morum suorum scabiem convictor corruptus, & ut scripsit sapiens quidam Hebræus, non potest non inquinari, qui picem contrectaverit. Etsi enim consortium malorum in tantâ hominum improborum colluvie vitari prorsus non possit, uti eleganter id ex Patrum scriptis deducit Ivo Carnotensis epist. 186. non contrahenda tamen cum talibus est familiaritas, quæ arctiorem adhuc nexum significat, quam amicitia juxta Plinium lib. 4. epist. 17. Ex hæc ergo familiari conversatione facillimè adhærent vitia, nec potest non esse suspectus, qui tali consortio gaudet: Convictor delictatus, inquit Seneca epist. 7. paulatim enervat & molliat. Vicinus dives cupiditatem irritat. Malignus Comes quamvis candido & simplici rubiginem suam affricuit. Et porro epist. 104. Hærebit tibi avaritia, quamdiu avaro sordidoque convixeris: hærebit tumor, quamdiu cum superbo conversaberis. Nunquam sævitiam in tortoris contubernio pones: incendet libidines tuas adulterorum sordalitia: si velis exitus exui, longè à vitiorum exemplis recedendum est. Confimi-

fimiliter Gregorius Nazianzenus orat. 21. Neque enim vel pannus tincturam ita facile concipit, vel is qui fetido aut suavi odori propius se adjunxit, ejus particeps fit, vel vapor quidam morbidus & noxius pari facilitate in aërem diffunditur, ac per aërem animantibus impertitur, quam nos vero nomine pestem dicimus, ut subditi praefectorum vitio celerrimè imbui atq; impleri solent, & quidem multo facilius, quàm virtute.

XXXVIII. Debet ergò ille, qui ad Episcopatum evehi debet, à virtute maximè esse commendatus, non unà tantum aut alterà, sed omnibus illis, quæ virum bonum faciunt, quandoquidem pleræque omnes ita concatenatæ & conjunctæ sunt, ut virtuosus dici nequeat, qui in unà aliquâ defecerit. Quapropter & nomina virtutum sæpè confunduntur, quod una sine altera esse nequeat, & unaquæque, licet distingui à reliquis soleat, semper tamen comites sibi gaudet habere cæteras. Observavit hoc Claudius Espencæus, Pauli Apostoli hunc esse stylum 1. Tim. II, 2. In omni, ait, tūm pietate non solūm eā, quæ in dogmatibus est, sed eā quoque, quæ in vitæ est ratione & puritate. Quid enim conferat fidei integritas utcunq; servata, si operibus impius sis? ore DEUM fatearis, factis neges? infideli deterior. En quot impietatis species, nec inhonestatis pauciores. Tum etiam, ait, in castitate, seu, ut quidam vertunt, honestate: hoc est non eā modo virtute, quæ cum libidine pugnat, sed & eā, quæ in omni virtute cernitur, ne fornicatorem tantūm impudicum esse putes. Est & alia concupiscentia carnali minimè inferior. Et avarus ergò, & invidus, & iracundus, & hypocrita, & omnis flagitiosus, turpis & intemperans dici, & eo censeri nomine potest.

XXXIX. Brevem catalogum virtutum Episcopatus Candidato necessariorum contexit Concilium Carthaginienſe IV. dum c. 1. constituit: Qui Episcopus ordinandus est, antea examinetur, si naturā sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si vitā castus, si sobrius, si semper suis negociis cavens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege Domini instructus, si in Scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus exercitatus &c. Videndus Gratianus c. qui Episcopus dist. 23. Ex quibus verbis optimè colligitur, non sufficere Episcopo abstinentiam à malo, sed requiri insuper, ut ipse quoque operetur secundum virtutem, ne audiat, quod ab obrectatoribus objectum fuit Richardo Archiepiscopo Cantuariensi, non sufficere tantæ prælationis homini, non facere malum, nisi adjiciat facere bonum. Non solūm enim arbor, quæ fructus malos facit, sed arbor, quæ fructus bonos non facit, excidetur, & in ignem mittetur. Apud Petrum Blessensē epist. 5. His igitur virtutibus adveſieri debet, qui Episcopatum desiderat, ut, si ad officium istud promotus aliquando fuerit, jam exercitatus sit, neque cum molestiā aliquā agat, quod sui est muneris. Quanquam negari nequeat multos rectè uti virtute, dum sibi vivunt, qui tamen, ubi in

publicum prodierint, & officio admoti fuerint, idem non præstant, & nihil quicquam ejus, propter quod laudati fuerunt, possidere deprehenduntur. Ratio est, quia in munere publico perfectior gradus virtutis requiritur, ut rectè ibi quis se gerat, ubi plures occasiones sunt delinquendi, quàm ubi aut nullæ aut pauca. De his Seneca *epist.* 42. Multorum, quia imbecilli sunt latent vitia, non minus ausura, cum illis vires sue placuerint, quàm illa, quæ jam felicitas operuit. Instrumenta illis explicanda nequitia desunt. Sic tunc serpens etiam pestifera tractatur, dum riget frigore. Non desunt tunc illi venena, sed torpent. Multorum crudelitas & ambitio & luxuria ne paria pessimis audeat, fortuna favore deficitur. Eadem velle eos cognosces, da posse quantum volunt &c. Quibus optimè convenit, quod de Monachorum vitâ asceticâ scribit Cyprianus *lib. de duplici martyrio*: Non locus disertus, saccus pro veste, legumen pro cibo, neque jejunia, neque chameunie (humidormitiones) monachum absolvunt. Sub quibus involucris interdum latens animus valde mundanus ita deprehenditur, si ad munus aliquod Ecclesiasticum vocentur. Ibi videas quosdam facillimè vinci delitiis, impatientiores injuriarum, appetentiores vindictæ, quàm quemvis alium ex mediâ plebe. Quid causæ est, quoniam corpus exercuerunt magis, quàm animum.

XL. Præcipua Episcopi virtus est *ἠγορεύειν*, pietas in DEUM, quæ rectissima totiùs vitæ norma est, & quæ eminenter & singulari quodam respectu in Episcopo sese exferere debet. Qui enim cultui divino præficitur, non tantum ut ipse eum instituat & conservet, sed etiam ut exemplar fit, ad quod cum oculos dirigat populus, vitam moresque componet, is sanè omnia ea quàm accuratissimè sectari debet, quibus homo propius ad DEUM accedit. Magni momenti hæc in pastore est sanctitas, tum quod ea, quæ ab eo, veluti ab ore DEI, ad populum proponuntur, a vidiùs imbibuntur, altiùs radices agunt, & efficacius operantur, tum quod preces, quæ vicissim ab illo, veluti ab ore populi, ad DEUM funduntur, gratiores sint in conspectu DEI, & certissimæ exauditionis promissionem habeant, cum utique multum interfit, sanctus sit an sceleratus, per quem preces ad DEUM transmittimus. Qui in hunc modum communionem cum DEO exercebit, ille DEUM in omnibus & intuebitur & sequetur, superna cogitabit, ab iis quæ in mundo sunt, corruptelis seipsum purum & incontaminatum servabit, denique sanctitatem cordi inscriptam in totâ vitæ consuetudine spirabit, nec patietur, ut ab verâ religione in Scripturis sacris præscriptâ quisquam declinet, aut certè mature eum in viam revocabit. Id quod proprium est pastoris & Episcopi munus.

XLI. Quia autem DEUS pura & casta mens est, ejusq; voluntas circa *ἀγασμὸν* hominum versatur, qui *ἀγασμὸς ἐν τῷ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῆς μετέπειτα* consistit, 1. *Thess. IV, 3.* facile hinc conficitur, eum, qui ad Episcopatum pro-

promo veri cupit, à castitate commendatum esse debere. Obtinebit autem istud, si omnem caveat cum fœminis indecoram familiaritatem, omnem cum illis conversationem suspectam, & tùm verbis tùm operibus, unde maligna oriri possit opinio, studiosè abstineat. Debet enim virtus ea tùm in gestibus, tùm in sermone, tùm denique quam maximè in opere sese exercere. *Habent & mores colores suos*, inquit Bernhardus, *serm. 71. in Cant.* *Habent & odores: odorem in famâ, colorem in conscientiâ. Colorem operi tuo dat ejus bonitas & cordis intentio, odorem, modestiæ & virtutis exemplum.* Lascivia scilicet & libidini inservire solent non intellectus tantùm & voluntas hominis, sed corporea etiam hominis membra universa & singula, potissimum verò oculi, lingua, manûs, pedes & tota adeò humani corporis junctura. Si quis ergò ex oculis patrantibus mollem ostendat petulantiam, si quis verba proferat turpia & obscœna, si quis incessum habeat tutè compositum, & ne vestigia quidem pedum extra mensuram & numerum aberrare faciat, vix erit, ut ab eo deinceps boni aliquid & Episcopo dignum expectari queat. *Compositus incessus*, inquit Odo Abbas Cluniacens. *lib. 2. collat. c. 19. cum à religione, tùm etiam ab honestate multum abhorret. Sicut enim os juxta vocem Domini ex cordis abundantia loquitur, sic exterioris hominis motus ex qualitate interioris formantur.*

XLII. Virtutem hanc, quæ libidinem coërcet & extinguit, duæ potissimum virtutes aliæ conservant & tuentur, modestia scilicet & sobrietas. Utraque eligendo Episcopo est necessaria. Et modestia quidem in omni opere tùm in primis in vultu & oculis, atque sermone, sed & in vestitu conspicua esse debet. Eleganter Tertullianus *lib. 2. de cultu scem.* Quo ergò pacto pudicitiam sine instrumento suo, id est, sine gravitate tractabimus? Quomodo autem gravitatem administrandæ pudicitie adhibebimus, nisi & in facie, & in cultu, & in totius hominis contemplatione severitas circumferatur? Quamobrem erga vestitum quoque, & reliqua compositionis vestræ impedimenta, perinde vobis curanda est amputatio, & decussio redundantioris nitoris. Nam quid prodest, faciem quidem frugi & expeditam & simplicitatem condignam divine discipline exhibere, cetera verò corporis lacinosos pomparum & deliciarum ineptiis occupare? He pompe, quam de proximo curent luxuriæ negocium & obstrepant pudicitie disciplinis dignoscere, in facili est, quod gratiam decoris cultus societate prostituant &c. Sanè communiter olim, & in Christianæ Reip. primordiis delectus habitus est civilis corporum ornatus, breviorumque Christiani hominis vestem & in lateribus apertam Chrysostomus reprehendit, quasi grave Christiano nomini opprobrium & honestati seu pietati parum conveniens vestimentum. *homil. 9. de laudib. Pauli, & homil. 10. in cap. 3. Matthæi.* Proinde rectè summat, uti loquuntur, & in compendium contrahit Gratianus, quæ ex Patrum scriptis producturus est, *dist. 41.* Ecce quibus oporteat sacerdotem esse

esse ornatum moribus. Sed præterea oportet illum esse ornatum in exterioribus, habitu videlicet & incessu. Habitu, ut nec fulgidis nec sordidis se vestibus ornet, ut enim ait Hieronymus: nec affectate sordes, nec exquisitæ delitiæ laudes pariunt. Et hoc statuit etiam Concilium Gangrense apud eundem Gratianum d. dist. 41. c. 6. Parsimoniam cum veste humili non reprobamus: sicut etiam ornatum præter corporis diligentiam infucatum laudamus. Dissolutos autem & fractos vestibus & incessu non recipimus.

XLIII. Sobrietas autem est virtus, quæ docet diætâ sanctè uti, & servare debitam moderationem in cibo & potu, ut animi & corporis vires conserventur & reficiantur. Νηφάλοι dicuntur Græcis, qui in potu inebriante ita sibi temperant, ut modum non excedant. Illos verò, qui tales non sunt, noluit DEUS ad regimen Ecclesiasticum admoveri. Ministri templi sub Veteri Testamento prohibebantur tempore officii sui, vinum aut siceram bibere. Sicera significat omnem potum, qui inebriare potest. Judæi enim potum olim conficiebant non ex frumentis tantum, sed etiam ex pyris, malis punicis, cornis, mespilis, sorbis, moris, nucleis pini, item ex herbis, ut asparago, origano &c. Quæ potio sicera in sacris literis dici solet. Et ab omni tali potione abstinere voluit DEUS sacerdotes tabernaculum introituros. Hinc etiam Paulus Apostolus in ministro DEI requirit, ut sit μη πάροις. 1. Tim. III, 3. per πάροις autem intelligit τῷ οἴνῳ προσέχοντα eum, qui vino deditus est. Vitium hoc in illorum numero est, quæ, uti loquuntur, maximæ sunt adhærentiæ, & ubi semel radices egerunt, difficulter deinceps evitantur. Et quis verò nunc velit eos ad Episcopatum promovere, qui in cœnopolis quotidie latent, qui in popinis cum hominibus vanis dies noctesque sedent, quorum indoles vivacior quotidianâ ἀσωτία abiit in vapam? Bestiale istud hominum genus coram DEO & Ecclesiâ foetet.

XLIV. Cæterum dum castitatem in Candidato Episcopatus exigimus, nec voto eum adstrictam volumus, nec talem, ut conjugium prolius excludat. Votum istud temerarium esse, & de re, quæ non est in nostrâ potestate, diximus alibi. Consuetudinem autem conjugalem, in quâ leges conjugii non violantur ἀγγελίαν, σωφροσύνην, ἀγασμόν & ἀμίαντην vocat Apostolus Hebr. XIII, 4. 1. Tim. II, ult. 1. Theff. IV, 4. Tit. II, 4. Imò & Episcopum Uxoris maritum esse permittit, & simul ἐγκρατῆν seu continentem esse jubet, Tit. I, 6. 8. Et nota est Paphnutii Episcopi in Concilio Nicæno sententia, qui honorabiles nuptias & torum immaculatum esse dixit, & congressum Viri cum Uxore legitimâ castitatem vocavit. Vid. Socrates l. 1. hist. Eccles. c. 11. Atq; hinc colligo multum ab hâc sententiâ deviare, rescriptum Gregorii apud Gratianum c. 5. dist. 28. Priusquam ad nos scripta vestra discurrisset, Johannem diaconum, qui ab alterâ parte electus est, parvulam habere filiam, quorundam relatione cognovimus. Unde si rationem voluissent attendere,

dere, nec illi eum eligere, nec ipse debuerat consentire. Nam quâ presumptione audeat ad Episcopatum accedere, qui adhuc longam corporis sui continentiam filie teste convincitur non habere? Quæ sententiâ non maritos tantum excludit ab Episcopatus dignitate, sed eos etiam, qui liberos non ita dudum procreaverunt, etsi à conjugio in posterum abstinere velint. Sed de hâc re infra fortè commodiùs.

XLV. Sunt & aliæ insuper virtutes, quibus ornatus esse debet Candidatus Episcopatus. Quia enim eum exemplar gregis esse oportet, talem utique se præstet necesse est, ut coram omnibus sit ἀνεγκλητὸς & ἀνεπίληπτος, non quod à calumniis liber esse queat, sed ut liber sit à vitio, de quo justè inculari possit. Et proinde abstinendum etiam à specie mali. Sit igitur in actionibus suis justus, servet fidem datam, nec injuriam inferat cuiquam, & rigorem iudicii etiam circa se inflectere nesciat. Sit porrò humilis & ab omni superbiâ alienus. Nihil enim amabilius, quam cum humili conversatione conjuncta illustria ingenii dona. Sit patiens, nec ad quamvis injuriam leviusculam irritabilis. Sit suâ forte contentus, & avaritiam, ambitionem, κενοδοξίαν, invidiam & alia ejusmodi vitia cane pejus & angue fugiat. Ni enim hoc fecerit, non quæret ea, quæ Jesu Christi sunt, ut Episcopum decet, sed quæ sua propria sunt. Sit deniq; bonus paterfamilias, qui propriæ domui, quæ pusilla Respublica est, præesse didicit, cum impar omninò sit regimini Ecclesiastico, qui in œconomicâ οὐκονομία parum idoneus existit. His virtutibus si instructus fuerit, qui Episcopatum desiderat, dubium non est, DEUM dona multo insigniora largiturum, & indies habiliorum ad cœleste istud munus redditurum. Ut enim non patitur natura vacuum corporale, sed quælibet impellit corpora ad locum sibi præstitutum occupandum: Sic DEUS non patitur vacuum spirituale in corde humilium & virtuosorum, sed ad implendum istud mittit fluentia cœlestium donorum.

XLVI. Et sic quidem exposuimus, qualis esse debeat ille, qui ad Episcopatus dignitatem evehi debet. Sed quàm parum observatum istud jam olim fuerit, plurimæ extant apud Scriptores Ecclesiasticos querelæ. Vetitum fuit in Ecclesiâ, ne quis ad sacerdotium promoveretur, qui crimine aliquo contaminatus esset. Repetiit id ipsum, cum parum observaretur suo tempore Gelasius Papa in epist. 9. quam scripsit ad Episcopos per Lucaniam & Brutios & Siciliam constitutos: *Comperimus etiam horrendis quibusdam criminibus implicatos, tota discretionem submota, non solum de factis atrocibus necessariam penitentiam non habere, sed nec aliquâ correctione penitus succedente ad divinum ministerium honoremq; contendere &c.* Rursus tamen vetitam hanc legem non observari, graviter dolet Alcuinus in confess. fid. lib. 3. c. 36. *O infelicia tempora nostra, inquit, quæ nec DEUM timent, nec vim sacro-*

rum canonum reverentur. Nullus modo sacrilegus vel criminosus, ne ad sacri ordinis officium accedat, inhibetur. Similem querelam de Ecclesia Beluacensi contexit Ivo Carnotensis epist. 87. Prædicta inquit Ecclesia tandem jam bonos deservit habere pastores, ut malos habere, ei videatur quasi legitimum, bonos autem eligere quasi nefarium. Quod in hoc satis patet, quod adversus literas domini Papæ & vestras de electione vel assumptione Episcopi illicita prohibentes, ad contemptum sedis Apostolicæ, irrisoria & contemptibilia verba in vos protulerunt, & postpositâ omni canonicâ obedientiâ clericum quendam illiteratum, aleatorem, & ceteris huiusmodi lenociniis vacantem, procul etiam à sacris ordinibus inventum, quondam quoque propter publicum adulterium à Legato Romane Ecclesiæ Lugdunensi Archiepiscopo de Ecclesia ejectum, pro voluntate Regis & illius contubernalis suæ in Episcopum assumpserunt.

XLVII. Hanc eligendi rationem inter abusus Ecclesiarum Episcopaliū retulit Georgius Wicelius in viâ regiâ, quam iussu Ferdinandi I. Imperatoris composuit: Abusus, inquit, præcipuus committitur in electione, que parens est postea omnium corruptelarum. Eliguntur affectu magis, quam iudicio: non à totâ Ecclesiâ, sed à certis quibusdam paucis: quorum pars major neq; DEUM magnoperè, neq; Ecclesiam universalem curat, neq; huius profectum spectat, neq; sacras callet literas, tota harum rudis, tota tenebris involuta operibusq; carnis immersa: quo fit, ut ament potiùs sui similem eligere, qui ve ipsis commodus sit præsul magis, quam qui sit propensus erga populum subjectum, ut eum in pace gubernet, diligat, pascat, ac ponat animam pro grege suo Ecclesiastico &c. In eandem sententiam differit Claudius Espencæus in epistolâ dedicatoriâ, ad Cardinalem Carolum Borbonium, quam præfixit digressionibus suis in Pauli epist. 1. ad Timoth. Canonis Paulini, inquit, dum non quanta debet, vel potiùs nulla habetur ratio, irrepserunt non magis temporum injuriâ, quam hominum incuriâ atq; etiamnum irrupere pergunt in Ecclesiâ præfecturas homines sordidi adeò & obscuro, ut pudendum sit, tam nullius literaturæ, ut horrendum, tam sceleratæ deniq; vitæ, ut que ab ipsis non jam, quod alibi quiritatur Apostolus, clanculum, sed propalam sunt commemorare scædum sit. Et sordes quidem ac natalium obscuritatem testantur tam multi, qui ex non ita pridem obscurissimis homuncionibus salutantur, & hodie tantum non audiunt Patres in Christo reverendi. Ignorantiæ testes sunt cathedre à pastoribus jam olim relictæ, & ad fraterculos mendicantes relegate, quædam quasi viduæ miserabiles, vel sponse potiùs à Viris repudiatæ & mercenariis passim sub annuo censu, contra juris præscriptum locatæ ac veluti prostituta, (absit vocabulo invidia.) Vestra enim, vestra erat, ó sanctissimi Episcopi, ea discipline doctrinæ possessio, in quam quasi caducam atq; vacuum h. e. à vobis ceu vobis indignam, relictam, fraterculi (quod de Græculis ait Tullius) & otio & literis abundantes, vobis aliò distentis & occupatis, aliq; multo curantibus, involaverunt. Nam quo quæso, modo in pascua divinorum educet eloquiorum pastor idiota? Sed etsi doctus

doctus quidem fuerit, non item bonus, verendum, ne non tam nutriat ubere doctrinam, quam sterili vitâ noceat. Temerè itaq; hâc in parte hoc onus subitur absq; scientiâ pariter & vitâ laudabili. Vitam verò, qualis sit, ostendunt, quem hodie videmus, meretricius nitor, histrionicus habitus & Regius apparatus &c.

XLVIII. De Episcopis indoctis antiqua & nova prostant exempla. Fuere enim etiam prioribus seculis Episcopi, qui literas prorsus nescirent. In collatione primâ Carthaginensi cum Donatistis apud Optatum Milevitanum cap. 133. hæc occurrit subscriptio: *Quintus pro Paulino Zurense presente literas nesciente coram Viro clarissimo Marcellino Tribuno & Notario superius mandavi & subscripsi Carthagini.* Utrum eodem modo accipienda sit subscriptio, quæ reperitur sub exauctorationis sententiâ à Concilio Ephesino in Nestorium latâ: *Theodorus Gadavorum Episcopus subscripsit per Ætherium diaconum suum.* Nolim asserere, cum fortasse articulari morbo correptus tum esse potuit, perinde ut Cyrillus Pylorum Episcopus, qui eidem sententiæ per Selenespondium presbyterum subscripsit, ideò, quod ipse manu laboraret, uti disertè id addidit. Certior est subscriptio, quæ legitur sub actis Concilii Ephesini II. hoc modo: *Helias Episcopus Hadrianopolitanus definiens subser. per Romanum Episcopum Myrorum eò, quod nesciam literas.* Et alia in iisdem actis: *Cajamas Episcopus civitatis Phaneensis des. subscripsi per Coepiscopum meum Dionysium, propterea quod literas ignorem.* Dionysius ille videtur fuisse, qui proximè antecedit, Episcopus Sycaminensis. Sic & suo seculo conquestus fuit Justinianus novell. 137. *presat. inveniri Episcopos, qui nec ipsam vel sanctæ oblationis vel sancti baptismatis orationem tenerent, aut scirent.* Et Karolus Calvus in epist. ad Nicolaum Pap. loquens de Gislemaro, qui electus erat Episcopus Ecclesiæ Remensis: *Qui, inquit, dum ante Episcopos discutendus adsedisset, oblatus est ei textus Evangelicus. Cum autem ipsum aliquatenus legere nihil tamen intelligere omnes pariter cognovissent, reprobatus ac velut insipiens ab omnibus est dejectus.* Nec immeritò proinde ævi sui hanc labem deplorant Episcopi in Concilio Valentino congregati his verbis: *Et quia indiscussi, & inexaminati, scientiæq; literarum penè ignari, minusq; Apostolicæ præceptioni appropinquantes peccatis nostris agentibus, per civitates Episcopi ordinantur &c.*

XLIX. Nec defuerunt talia exempla patrum nostrorum ætate. Inter ipsos enim Pontifices Romanos fatetur Alphonfus à Castro Minorita l. 1. adv. heres. c. 4. *plures constat adeò illiteratos esse, ut Grammaticam penitus ignorent.* Et de Episcopis ejusdem simile est judicium l. 3. c. 5. *Et si aliqui sint docti, multo tamen plures sunt adeò indocti, ut vix latine sciant loqui, & quod multo pejus est, eorum aliqui nec bene latine legere noverunt.* Isidorus Clarius ipse Episcopus simile de eis fert testimonium orat. 9. in Luc. *E tam ingenti, inquit, Episcoporum ac pastorum numero nullus penè Episcopus ac pastor appellari dignus, propterea quod omnia noverunt, præter Episcopi ac pastoris officium &c.* In

oratione i. mentionem facit cuiusdam, qui in arte concionandi celeberrimus, cum inter disputandum citatus fuisset locus ex Evangelio, qui non solum in Ecclesiâ legi, negavit locum illum esse in Evangelio. Productus fuit Evangeliorum liber, quem is nunquam antea viderat. Rogat, quodnam sit volumen illud? Respondent, librum esse, qui integra quatuor Evangelistarum volumina complecteretur. Tùm ille; *triginta*, inquit, *justis annis concionandi officio functus sum, neque unquam scivi fuisse alia Evangelia, præter eas partes, quæ passim in Ecclesiâ leguntur.* Seculo undecimo communem fuisse inscientiam in Angliâ non Episcopis tantum, sed universo clero, testantur Scriptores rerum Britannicarum. Et memorabile est, quod de Ludovico Beaumont Episcopo Dunelmensi, natione Gallo, refertur, eum nec consecrationis suæ bullas & diplomata legere potuisse. Verbo, *Metropolitica*, occurrente diu hæsitasse & tandem recitare nescium dixisse: *Soit pour dieu.* Ad verbum, *enigmatè*, in eodem luto hæsisse, & mox exclamasse: *Per Saint Louis, il n'est pas courtois, qui cette parole ici escrit.* Nec reprehendi adeo poterit Honorius III. Pontifex, quod removerit ab Episcopatu hominem prorsus illiteratum, & neque Grammaticæ peritum c. ult. §. de et. & qual. præl. quicquid in contrarium disseruit in Concilio Tridentino Archiepiscopus Turitanus.

L. In istiusmodi tales titulos tenus Episcopos meritò invehitur Nicolaus de Clemangiis Archidiaconus Bajocensis in elegantissimâ epist. 75. quam scripsit ad Radulphum de Porta, his verbis: *Muti præterea sunt, (dixerat ante, cæcos esse tales speculatores, quod ante oculos posita non perspiciant,) qui vocem non possunt ad suas oves erudiendas emittere, quorum lingua ne in verbum erumpat prædicationis, faucibus & palato adhæret. Dicit fortè aliquis, meritò illos excusari, si non temerè ad prædicandum se ingerant, cum illam artem non didicerint, temeritatis enim plenum est, quempiam id exercere velle, quod non didicit. Si suæ sibi consci erant ignorantia, quæ eos latere non poterat, quæ ergò ad id se impudentiâ ingerebant, quod eam artem requirebat, eam notitiam poscebat, id exercitium habebat annexum, cum id etiam ultrò oblatum recusare non suscipere debuisset. Sanè non aliter à temeritatis vitio purgantur, quam homo nautica prorsus artis imperitus, si aliorum in mari turbido navigantium gubernator effici flagitet, quos inter tumentes fluctus omnes secum pariter demergat.*

LI. Dura nimis sententia est, quæ Gregorius M. lib. 4. epist. 45. Episcopatu Ravennatenfi exclusit Johannem quendam presbyterum, quod Davidis hymnos memoriâ non teneret. *Sed nec Johannem, inquit, presbyterum psalmorum nescium præsumpsimus ordinare, quia hæc eum res minus sui profectò habere studium demonstrabat.* Rigorem hunc nostris temporibus non convenire censet Alexander Sperellus de Episcopo part. 2. c. 11. §. 3. Quamplurimi, inquit, *nunc temporis rejicerentur, si tam levi cæteroquin lege probarentur.*

tur. Non quidem necessarium hoc est, ut psalterium memoriâ teneatur; sed nec hospes tamen in eo debet esse Episcopus, ut adeo putem, Johannem istum, de quo Gregorius loquitur, prorsus rudem fuisse, & psalterii planè ignarum. Videtur nihilominus Gregorii tempore attentius ali-quod in psalmis studium ab Episcopo requisitum fuisse. Commendat enim idem Gregorius *lib. 10. epist. 13.* Opportunum quendam inter alia etiam à psalmodiâ studio, propter quod cæteris paribus dignus æstimari queat, ut ad Episcopatum Aprutiensem promoveatur. Sed & expressè deinceps in Concilio Nicæno secundo c. 2. constitutum fuit, ne ordinetur quis Episcopus, nisi peritus sit psalmodiarum. *Decernimus quemlibet quidem, qui ad Episcopalem gradum est provehendus, psalterium omnino nosse, ut ex eo omnem quoque suum clericum ita imitari moneat.* Severius adhuc istud exegit, quod præcessit Concilium Toletanum VIII. *can. 8.* *Decrevimus, ut nullus cujusque dignitatis Ecclesiasticæ deinceps percipiant gradum, qui non totum psalterium vel cantilicorum usualium & hymnorum, sive baptizandi perfectè noverint supplementum.* Qui verò jam honore dignitatum funguntur, & hoc ignorant, aut sponte sumant, intentionem necessariam perdiscendi, aut à majoribus ad lectionis exercitia cogantur inviti. Imò verò longè ante hoc Concilium Gennadius Episcopus Constantinopolitanus neminem ordinavit, qui psalterium non sciret memoriter, uti testis est Theodorus Lector *hyst. Eccl. lib. 1.*

LII. Illud insuper addo, vanam esse recentioribus temporibus quorundam persuasione, qui imperitiam & ignorantiam Episcoporum suppleri posse putant per eruditionem Coadjutoris. Sanior hinc est sententia Innocentii III. Pontificis, qui cum simile quid de noviter electo Episcopo Ecclesiæ Viridunensis, propositum fuisset, in hunc modum rescripsit *lib. 3. epist. 194.* Cæterum si non ex eâ causâ, & in eo casu de Coadjutore fuit Episcopo memorato provisum, ex quâ, & in quo secundum DEUM, & instituta canonica debuit provideri, ut si competentis literaturæ defectum, cujus sufficientia specialiter exigitur in Prelato, vel aliud impedimentum Canonicum idem Episcopus patitur, -- -- vos cum animal cæcum, vel claudum DEO non sit secundum legis testimonium offerendum, ipsum appellatione cessante ab ejus sanctuario depellatis, facientes Ecclesiæ Viridunensi de personâ idoneâ per electionem canonicam provideri. Et in verbis antecedentibus: *Evidenter est iniquum, eò quod cum in talento scientiæ specialiter debeat Domino negociari Prelatus, ac nimium patiatur literaturæ defectum Episcopus supradictus, aliisque de causis electio ejus caruerit robore firmitatis, eum sub specie auxilii alieni, coadjutoris videlicet, in honore ac onere pastoralis officii tolerari, & DEO fuit contrarium, & honestati Ecclesiasticæ inimicum.*

LIII. Supra dixi, ad eruditionem comparandam multum conducere, imò penè necessarium esse studium philosophiæ. Id verò cum potissimum

ex Gentilium libris hauriatur, jam olim & nunc etiam aliquando disceptatur, utrum libri tales admittendi sint in Christianâ Rep. & utrum ab Ecclesiasticis Viris legi debeant? Scripsit de hâc materiâ integrum tractatum Basilii Magnus, in quo docet, magnam ex libris istis resultare utilitatem, proponitque exemplum Mosis, qui Ægyptiorum doctrinas cum imbibisset, ad veri DEI doctrinam excolendam utiliter eas adhibuerit: item Danielis, qui ex Chaldæorum disciplinâ doctior factus divinas deinceps doctrinas tractavit. Ostenditque porro, quâ ratione legi debeant libri isti, quodque hic in exemplum proponendæ sint apes, quæ ex varii generis floribus dulcissima mella colligant: Sic, inquit, *qui diligentes in legendo existunt, non solum quod dulce jucundumq; fuerit in eorum libris prosequuntur, sed quandam ab eis utilitatem animo referre contendunt.* Tandem his verbis concludit: *Quando per virtutem ad vitam hanc veram ascenditur, virtus autem ipsa plurimum à Poëtis, Historiographis, multo magis à Philosophis commendatur, talibus eorum sermonibus maximè vacandum.*

LIV. Idem argumentum tractat Basilii æqualis & studiorum comes Gregorius Nazianzenus in oratione, quam habuit in funere Basilii. Ex eâ hæc imprimis notatu digna sunt verba: *Illud autem inter sane mentis homines constare arbitror, eruditionem inter humana bona principem locum obtinere: non de hâc nostrâ solum ac nobiliore loquor, quæ contempto omni sermonis lepore atque ornatu saluti uni, atq; earum rerum, quæ ratione atque animâ intelliguntur, pulchritudini artissime heret, sed etiam de externâ, quam pleriq; Christiani pravo quodam judicio ut insidiosam & periculosam ac procul à DEO avertentem aspernantur.* Subjicit deinceps qualitates rerum creaturarum, quod vel noxiæ vel salutares sint, & quod ex noxiis nihilominus optima medicamenta & antidota conficiantur. Tum concludit: *Quamobrem non idcirco eruditio contemnenda est, quod ita quibusdam videatur; quin potius stulti atque imperiti habendi sunt, qui hoc existimant, qui omnes sui similes esse cupiant, ut privata eorum inscitia sub communi deliteat, nec quisquam ipsorum imperitiam prodat & coarguat.* Gemina his sunt, quæ docet Hieronymus passim, præcipue epist. 84 ad Magnum. Et Augustinus lib. 2. de doctr. Christ. c. 18. cujus verba digna sunt, quæ adjiciantur. *Sed sive ita se habeat, quod Varro retulit (de ternis simulacris Musarum à tribus artificibus fabricatis) sive non ita, nos tamen non propter superstitionem profanorum debemus Musicam fugere, si quid inde utile ad intelligendas sanctas scripturas rapere potuerimus, nec ad illorum theatricas nugas converti, si aliquid de citbaris & de organis, quod ad spiritualia capienda valeat, disputemus. Neque enim & literas discere non debuimus, quia earum repertorem dicunt esse Mercurium; aut quia justitia virtutiq; templa dedicarunt, & quæ corde gestanda sunt, in lapidibus adorare maluerunt, propterea nobis justitia virtusq; fugienda est: imò verò quisquis bonus verusq; Christianus est, Domini sui esse*
in-

intelligat, ubicunq; invenerit veritatem, quam confitens & agnoscens, etiam in literis sacris superstitiosa figmenta repudiet.

LXV. Nec video sanè, quid his tantis Doctoribus reponi queat ab illis, qui suat e^z *evan. rias*. Quod enim de Hieronymo objiciunt, protractum eum fuisse ad tribunal Domini, ibique ideò, quod secularium literarum libros studiosius legisset, flagris cæsum fuisse, fateor, non exiguam habere vim probandi, ex eo imprimis, quod ipse de se id referat Hieronymus *epist. 21. ad Eustochium Virginem nobilem, & expressè adjiciat: Nec verò sopor ille fuerat, aut vana somnia, quibus sæpè deludimur. Testis & tribunal illud, ante quod jacui, testis judicium triste, quod timui. Ita mihi nunquam contingat in talem incidere questionem: viventes fateor habuisse me scapulos, plagas sensisse post somnum, & tanto debinc studio divina legisse, quanto non ante mortalia legeram. Quæ verba tam clara & tam perspicua sunt, ut de veritate rei gestæ dubitare velle, hominis sit planè nihil intelligentis. Et utique res ita se haberet, nisi noctis id ludibrium fuisse ipse alibi testaretur Hieronymus, *lib. 1. apol. adv. Ruffin.* Cum enim Ruffinus iste ei, quod ipse de se scripserat, objecisset, Hieronymus post varia defensionis argumenta adducta, *Hec, inquit, dicerem, si quidpiam vigilans promississem, nunc autem, novum impudentiæ genus, objicit mihi somnium meum.* Et putat igitur, Ruffinum à Prophetis docendum esse, somniis non esse credendum, *quia, inquit, nec adulterii somnium ducit me ad tartarum, nec corona martyrii in cælum levat &c.* Ex quo perspicuum fit, totam istam Hieronymi relationem merum fuisse somnii ludibrium, & ex Rhetorum disciplinâ confictam narrationem, ut eo fortius Lectorem abstraheret à nimio Gentilium librorum studio. Quæ verò apud alios passim inveniuntur argumenta in contrarium, tanti momenti non sunt, ut à sobrio Philosophiæ studio quenquam abstrahere queant, si præsertim justo tempore istud deseratur, quo ad Theologiæ studium animus adplicari debet: Quò etiam pertinet Petri Abbatis Cluniacensis, quem venerabilem dicunt, *epistola 9. lib. 1.**

LXVI. Utinam verò ex Platonis, Socratis, Senecæ & aliorum scholis didicissent nonnulli Episcopi rectè vivendi rationem, facilius illi deinde Christianas doctrinas imbibere potuissent, quas utrasque deinceps turpiter ignorarunt. Sanè in quibusdam philosophorum scriptis tam piè dicta inveniuntur, ut inter patres Christianos nonnulli, Justinus Martyr præsertim & Clemens Alexandrinus cælo eos receptos censeant. Quin & profiteretur Erasmus *in colloq. relig.* se sibi vix temperare posse, quin cum legat quædam sanctè & religiosè à Socrate usurpata apud Platonem vel alios, exclamet: *Sanctè Socrates, ora pro me.* Et si verò sententia ista probari haudquaquam possit, quam proinde meritò confutat Isaacus Casaubonus *in pr. exercitat. 1.* & Gerhardus Joh. Vosius *in hist. Pelag. lib. 3. part. 3. num. 11.*

quibus addi potest Sixtus Senensis *biobl. lib. 6. annot. 51.* hoc tamen inde conficitur, doctrinas bene vivendi à Philosophis illis traditas tam conformes esse disciplinæ Christianæ, ut in hac proficere optimè possit, qui in illis bene exercitatus fuerit. Quin ipse etiam Pythagoras, quod in morali Philosophiâ tam excellens fuit, diis annumeratus est à suis sectatoribus, uti scribit Jamblichus *de vit. Pythag. lib. 1. c. 6.* Dixerunt, eum ad emolumentum & emendationem vitæ humanæ in formâ humana ejus ætatis hominibus apparuisse, ut salutarem felicitatis & Philosophiæ faciem mortalium generi accenderet, quo majus bonum neque fuit, neque unquam erit. Haut injuriâ igitur apud omnes homines, ut ait Dio Chrysostomus *orat. 74.* præcipuè verò circa Italiam ἐλευθερωσθε θεοῦ, ut DEUS cultus est. Et quis ergo à tali sapientiæ Doctore nolit erudiri? Hæc sanè Philosophiâ nunquam dedecret Episcopum. Sed præstat ignorantibus illis vitam ducere sine molestiâ, & sine ullâ bonâ arte, sine humanitate, sine ingenio, sine literis intelligere, & temerè judicare, quàm eruditum aliquem pulverem attingere, & se muneri, quod capessunt, aptos reddere. Ita scilicet manent asini pelle leonis tecti, & simiæ in purpurâ.

LVII. Uti verò in eligendo Episcopo nulla aliquando habita fuit ratio eruditionis & scientiæ: ita sæpè nec morum & vitæ inculpatæ. Quæ eam in rem virorum cordatorum prostant querelæ, supra exposuimus. Eis addi potest, quod scribit Paulus Langius Monachus Bozawiensis *in Chron. Citizensi.* Et licet, inquit, *sacerdotes olim pauciores fuerint numero, sanctitate tamen & vitæ merito pauciores fuisse ne mo dubitat, cum nostro tempore muliebri ordinentur multi sacros contra canones & mente & torpore effæminati, ad eò & vitati, quasi à cunabilis inter scorta Veneris in templo fuissent educati: lujibus & obscænis moribus, ambitione deniq; & philargyria eousq; infecti, ut scurras & histriones seculi, non suâ sancta, sed prophanâ, non laudabili, sed reprehensibili videantur excedere vitâ. Et nec verentur DEI scandalizare gregem & commissas pessimo exemplo jugulare oviculas. Minora refero, quam in Symposiis, & ut ajunt peractio-nibus ab eis non sine gemitu fieri, non semel sed pluries & vidi & dolui. Et hæc & multa alia facinora ex indigna & indiscretâ Clericorum promotione oriuntur. Cùm enim indignus & perversus divinis mancipatur mysteriis: nisi primum se corrigat, in deterius semper prolabitur. -- Et tanta equidem copia digni & indigni sacris nunc initiantur, ut multo plures sint Sacerdotes non dicam quàm beneficiorum dotes, sed quàm templorum aræ & Ecclesiarum calices.*

LVIII. Id verò omnium turpissimum & prorsus execrabile est, quod ad Episcopatus aliquando promoti fuerunt cinædi & masculâ Venere inquinati. Nec quis crederet fortè, contigisse unquam istiusmodi aliquid, nisi exemplum extaret in Ivonis Carnotensis *epistolâ 66.* ubi refert de Ecclesiâ Aurelianensi, qualem illi Episcopum præficere velit Archiepiscopus Turo-nensis,

nensis. Adscribam ipsa aliqua ejus verba: Turonensis, inquit, Archiepiscopus prædictæ Ecclesiæ (Aurelianensis) prædagogus & incubus in Natale Domini, Regi contra interdictum vestrum coronam imponens, hæc arte à Rege obtinuit, ut Johannes, qui per Johannem defunctum Episcopum multis sub murmurantibus & male sentientibus factus est archidiaconus, eidem Ecclesiæ præficeretur Episcopus. De hoc enim Rex Francorum non secretò sed publicè mibi testatus est, quod prædicti Johannis succubus fuerit. Et hoc ita fama per Aurelianensem Episcopatum & vicinas urbes publicavit, ut à concanonicis suis famosæ cujusdam concubinae Flora agnomen acceperit. --- Iste etenim juvenis, qui Rege jubente & Turonensi Archiepiscopo impingente prædictæ Ecclesiæ est intrusus, ita est sub Turonensi Archiepiscopo, sicut puer sub pedagogo, ut nec stans sedere, nec sedens audeat surgere, nisi eo jubente, aut inuente, utpote qui se ei ad turpes usus dicitur subdidisse. --- Et ne me ista aliqua occasione confinxisse credatis, unam cantilenam de multis, metricè & musicè de eo compositam ex personâ concuborum suorum vobis misi, quam per urbes nostras in compitis & plateis similes illi adolescentes cantitant, quam & ipse cum iisdem concubis suis sæpe cantavit & ab illis cantitari audivit &c. Hæc Ivo ad Hugonem Lugdunensem Ecclesiæ primæ sedis Episcopum, Romanæ Ecclesiæ Legatum. Eadem brevius in epistolâ seq. 67. scripsit ad Pontificem Urbanum: Cujus dotos, inquit, loquitur autem de Episcopo noviter electo, ut vobis breviter amplectar, persona est ignominiosa & de inhonestâ familiaritate Turonensis Archiepiscopi, & fratris ejus defuncti, multorumq; aliorum inhonestè viventium, per Urbes Franciæ turpissimè diffamata. Quidam enim concubii sui appellantes eum Floram, multas rithmicas cantilenas de eo composuerunt, quæ à sædis adolescentibus, sicut vestris miseriam terræ illius per Urbes Franciæ in plateis & compitis cantitantur, quas & ipsas cantitare & coram se cantitari non erubuit. Harum unam Domino Lugdunensi in testimonium misi, quam cuidam eam cantitanti violenter abstuli. --- Et ut sciatis puerilem fuisse electionem, quidam etiam de eligentibus in Natali innocentium in eligendo ita jocatus est:

Diligimus puerum, puerorum festa colentes,

Non nostrum morem, sed Regis jussa sequentes.

LIX. Possunt exempla talia ex variis historiæ Ecclesiasticæ monumentis plura colligi. Nec enim ullum est flagitium tam enorme, quo non contaminati aliquando fuerunt, qui in sacerdotio vixerunt & Episcopalem dignitatem affectarunt. Neque mirum id alicui videri poterit, si considerare velit, ipsam Sedem Romanam contaminatissimam aliquando ejusmodi criminibus fuisse. Non poterit sine gravi commotione, & affectuum perturbatione legi, quod scribit Luitprandus de iniuriis sæculi decimi, quâ ratione Theodora fœmina nobilis Romana filias suas Pontificibus sedis Romanæ in vasoribus, ut & Thufciæ Marchionibus prostituta, tantam adeptâ fuerit potentiam, ut ipsa filiæque pro arbitrio Pontifices Romanos constituerent.

tuerent. Verba Luitprandi *lib. 2. cap. 13.* hæc sunt: Johannes Ravennas, (quem alii decimum alii undecimum dicunt) tam nefando scelere contra jus fasq; pontificii culmen obtinuit. Theodora scortum impudens, hujus Alberici, qui nuper hominem exuit, avia, quod dictu etiam scdissimum est, Romane civitatis non inviriliter monarchiam obtinebat. Quæ diras habuit natas, Maroziam atq; Theodoram, sibi non solum coæquales, verum etiam Veneris exortivo promptiores. Harum una Marozia ex Papâ Sergio, Johannem, qui post Johannis Ravennatis obitum sanctæ Romane Ecclesie obtinuit dignitatem, nefario genuit adulterio: ex Alberto autem Marchione Albericum, qui nostro post tempore Romane Urbis principatum usurpavit. Per idem tempus Ravennatis sedis, qui secundus post Romanum Archiepiscopus archiepiscopatus habebatur, Petrus pontificatum tenebat. Qui dum subiectionis officio debite nominatum Johannem Papam, qui sue minister Ecclesie tunc temporis habebatur, Romam sepius & iterum domino dirigeret Pape: Theodora, ut testatur vita ejus, meretrix impudentissima, Veneris calore succensa, in hujus speciei decorem vehementer exarsit, secumq; hunc scortari non solum voluit, verum etiam atq; etiam post compulit. Hæc dum impudenter aguntur, Bononiensis Episcopus moritur, & Johannes iste loco ejus eligitur. Paulo post ante hujus diem consecrationis nominatus Ravennas archiepiscopus mortem obiit, locumq; ejus Johannes Theodora instinctu, priore Bononiensi ecclesiâ desertâ ambitionis spiritu inflatus contra sanctorum Patrum instituta sibi usurpavit. Romam quippe adveniens mox Ravennatis Ecclesie ordinatur Episcopus. Modicâ verò temporis intercapedine, Deo vocante, qui eum injuste ordinaverat, papa defunctus est. Theodora autem Glycerii mens perversa, ne amasii ducentorum miliariorum interpositione, quibus Ravenna sequestratur à Româ, rarissimo concubitu potiretur, Ravennatis hunc sedis Archi-Episcopatum coëgit deserere, Romanumq; prob nefas! summum pontificium usurpare.

LX. Valdè querulus hic est Baronius *ad ann. 912. n. 8.* nec immerito, cum non habeat, quo excusare possit tam nefandas nequitias, quibus tum polluta fuit Romana sedes. Quæ tunc facies, inquit, sanctæ Ecclesie Romane? quam scdissima, cum Romæ dominarentur potentissime æquæ ac sordidissime meretrices? quarum arbitrio mutarentur sedes, darentur Episcopi, & quod auditu horrendum, & infandum est, intruderentur in sedem Petri earum amasii pseudopontifices, qui non sunt, nisi ad consignanda tanta tempora in catalogo Romanorum Pontificum scripti. Quis enim à scortis hujusmodi intrusos sine lege legitimos dicere possit Romanos fuisse Pontifices? Nusquam Cleri eligentis vel postea consentientis aliqua mentio, canones omnes pressi silentio, decreta Pontificum suffocata, proscripse antiquæ traditiones, veteresq; in eligendo summo Pontifice consuetudines, sacriq; ritus & pristinus usus prorsus extincti. Sic vendicaverat omnia sibi libido, seculari potentia freta, insaniens, cæstro percita dominandi. -- Qualesnam reris deletos ab hisce monstris presbyteros & diaconos Cardinales fuisse putandum?

tandum? cum nihil tam naturæ insitum sit, quam unumquemque sibi similem generare? Huic Baronii elogio optimè convenit, quod scribit Marcus Antonius Sabellicus ennead. 9. lib. 2. Mirum dictu est, quantum per id tempus degeneratum sit à veterum Pontificum pietate. Illi suo sanguine pontificium decus auxerunt; hi auctum cædibus & rapinis prophanarunt: donariis illi templà ditarunt, hi sacrilegiis exuerunt: hi malis artibus rem bonam ambire, illi oblatam cunctanter & verecundè adire: ut difficile sit judicare, plus moderationis & innocentie in illis fuerit, an in iis qui postea secuti sunt, impudentiæ & temeritatis. Sed utinam hæc mala una ætas vidisset.

LXI. Operæ pretium erit, quid meretricium id genus perpetraverit porro, ex Luitprandi historiâ hic commemorare. Postquam scilicet exposuisset, quâ ratione Johannes X. à Theodorâ scorto in Romanam sedem evectus fuerit, non omisit ille lib. 3. c. 12. referre, quâ ratione Theodoræ istius filia Marozia eundem pontificem post aliquot annorum decursum ex numero viventium sustulerit. Sic enim ille: *Wido Tusciæ provincia marcbio cum Marozia Vxore de Johannis Papæ dejectione cepit vehementer tractare, atque hoc propter invidiam, quam in Petrum fratrem Papæ habebant: quoniam quidem illum Papa quasi fratrem proprium honorabat. Contigit itaq; Petro Romæ degente, Widonem clam multos habuisse milites congregatos. Quumq; die quâdam Papa cum fratre paucisq; aliis in Lateranensi palatio esset, Widonis & Marociæ milites super eos irruentes, Petrum fratrem ipsius ante oculos interfecerunt, eundem verò Papam comprehendentes custodiae manciparunt, in quâ non multo post defunctus. Ajunt enim, quod cervical super os ejus posuerint, sicq; eum pessimè suffocarint. Quo mortuo ipsum Marozia filium nomine Johannem, quem ex Sergio Papa meretrix ipsa genuerat, Papam constituunt &c.* Non potuerunt sanè meretrices turpissimum & profligatissimum suum vivendi genus majore sanctitate tegere & incrustrare, quàm si ex patribus sanctissimis concipiendo eidem throno redderent patres sanctissimos. Ita enim statuunt Ecclesiæ Latinæ Doctores, Papam sanctum esse posse, si non virtute, quæ inesse debebat in homine intus, munere tamen atque officio, quod extra eum est. Nam Papa sanctitatem recipit à Cathedrâ, ut habet Glossa ad c. 2. dist. 19. quia Petrus perennem meritorum dotem cum hereditate innocentie transmisit ad posteros c. nonnos, dist. 40. ad hoc scilicet ut essent heredes bonitatis suæ, uti ibi loquitur Glossa.

LXII. Dies nos deficeret, si de aliis similibus vitiis, quæ in electionibus Episcoporum insuper habita fuerunt, colligere velimus exempla. Sic enim invenio Ecclesias Cathedralis infectas & corruptas, ut nullibi existimem plus licuisse impudentiæ, plus licuisse stoliditati, plus licuisse sceleri. Ipsæ toties repetitæ leges Ecclesiasticæ & iterati canones satis ostendunt, prævalida esse & adulta vitia, quibus extirpandis frustra omnis suscipiatur

labor, nec aliud inde effici, nisi ut palàm fiat, quibus corruptelis impar sit disciplina ab Apostolis tam enixè commendata. Animadverterunt hoc Patres in Concilio Toletano IV. congregati, frustra adhiberi medicinam & correctionem in illis, qui ad sacerdotium promoti vitiosè jam erant, cum sine magnà Ecclesiæ confusione & perturbatione, statione suà removeri non possent, idcirco omisiss illis & in officio suscepto relictis, unicè id, ne tale quid porrò fieret, sanctione sua prævertendum existimarunt. Nempe ut cæteroquin, quæ lex in futurum quid jubet, in præteritum indulget. Ea talis est, c. 18. *Perniciosa consuetudo nequaquam est recipienda, quæ, majorum statuta præteriens, omnem Ecclesiæ ordinem perturbavit, dum alii per ambitum Sacerdotis appetunt, aliis oblatiis muneribus pontificatum assumunt. Nonnulli etiam sceleribus implicati, vel seculari militiæ dediti, indigni ad honorem summi ac sacri ordinis pervenerunt. De quorum scilicet causâ atque remotione oportuerat quædam statuere. Sed ne perturbatio quàm plurima Ecclesiæ oriretur, præteritis omisiss deinceps, qui non promoveantur ad sacerdotium ex regulis canonum necessario credimus inferendum.* Recensent deinceps longum catalogum eorum, qui inhabiles ad Episcopatum & Sacerdotium haberi debeant, quem decreto inseruit Gratianus c. *qui in aliquo, dist. 51.* Sed quam parum constitutio hæc observata fuerit, disci potest ex canonibus Conciliorum Toletanorum sequentium.

LXIII. In catalogo isto excluduntur etiam, qui seculari militiæ dediti sunt. Et hos à Clero prorsus exclusos olim, docet nos ex vitâ Gregorii Ivo Carnotensis in *decret. part. 10. c. 127.* quod nequaquam eos ad Ecclesiastici decoris officium, sed ad capiendum solummodo monachicum propositum suscipiendos esse censuerint. Nihilominus tamen recentioribus temporibus nonnullos ad istum dignitatis gradum & ulteriorem etiam, promotos legimus. Exemplum habemus in Pompejo Columnâ, qui ex feroci milite factus est Episcopus & Cardinalis, teste Paulo Jovio in *ejus vitâ.* Et aliud in L. Rainuccio Jurenso Pauli III. nepote, qui miles Hospitalis cum fuisset, electus est Episcopus & factus Cardinalis: teste Onuphrio in catalogo Pontificum & Cardinalium. Simile quid referunt de Francisco Mendoza Admirali Arragoniæ, quod per desperationem ex infelici bellatore in Belgio & truculento milite factus fuerit Sacerdos.

LXIV. Ex consuetudine magis, quin & necessitate id postulante maximè commendata erat in Episcopis primitivæ Ecclesiæ paupertas. Dixit Salvator Apostolis suis *Luc. XIV, 33.* *Quisquis vestrum non renunciat omnibus bonis suis, non potest meus esse discipulus.* Et adolescenti methodum salutis consequendæ flagitanti, *Matth. XIX, 21.* *Vade, vende omnia quæ habes & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, sequere me.* Ex quibus conficiunt nonnulli, malè cohærere divitias & bonorum possessiones

nes cum statu Clericali & Ecclesiastico. Idque argumentum præ cæteris prolixè tractat Marcus Antonius de Dominis *de Rep. Eccles. lib. 9. cap. 1.* putatque, ita etiam observatum fuisse ab Apostolis, teste Petro, *d. l. vers. 27.* Ecce, *nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Atque ista exempla tam efficacia fuisse in vetere Ecclesiâ, ut non nisi pauperes ad Clericatum assumerentur, & si quis dives ac patrimonio pollens statum istum eligisset, eum divitias relinquere & patrimonio cedere oportuerit. Successu temporis verò ita observatum aliquando, ut si clerici voluissent bonis Ecclesiæ sustentari, debuerint cedere suis; aut si voluissent propria retinere, oportuerit eos ab Ecclesiasticis bonis abstinere. Idque multo magis ab Episcopis requisitum fuisse, quippe quibus vitâ & exemplo reliquis omnibus præesse conveniat, adeoque eligi non debere alium, nisi qui vel pauper jam sit, vel paupertatem deinceps ferre bono animo possit.

LXV. In hanc sententiam adduci insuper solent nonnulla Patrum dicta, quibus paupertatem Clericis ita quasi propriam facere solent, ut non videantur consistere posse ministerium Ecclesiæ & bonorum temporalium possessio. Nota est Augustini intentio, quod voluerit clerum ad pristinum vivendi modum & ad primævam communionem reducere, atque hinc feverè nimis Clericorum istorum mores castigaverit, qui renunciare proprietati bonorum noluerint: *Nemini, inquit, tollo Clericatum, nolenti mecum communiter vivere, sed habet DEUM, qui mecum manere vult. Si paratus est pasci à DEO per Ecclesiam ipse, non habere debet aliquid proprium; sed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere mecum. Qui hoc non vult, habeat libertatem, sed videat, utrum habere possit felicitatis aternitatem.* Plura ejus dicta videri possunt apud Gratianum *c. nolo, c. non dicatis, c. certe 12. q. 1.* Eis simile est, quod ait Hieronymus *in epist. ad Tit. c. 1.* Episcopus, qui imitator Apostoli esse cupit, habens victum & vestitum, his tantum debet esse contentus: *Qui altari servierint, de altari vivant.* Et Chrysostomus *homil. 15. in 1. Tim.* Ego Ecclesiæ præfules audenter dixerim nil præter victum & vestitum habere debere. Atque idcirco reprehendit Episcopum Bangoriensem Petrus Blefensis *epist. 147.* quod beneficium Ecclesiasticum jam alteri collatum sibi retinuerit. *Titulus paupertatis, inquit, gloriosus est apud Christum, & que filium DEI decuit, vos dedecere non debuit. Princeps Apostolorum & præfulum dicit: aurum & argentum non est mihi. Magnus etiam Augustinus ideò testamentum nullum fecit, quia, unde faceret, pauper Christi non habuit. Vestri officii est vivere de Evangelio, sicut constituit vobis Dominus, non incedere pompaticè in vestium cultu, in equorum fastu, in multitudine clientela.* Nec desunt exempla eorum, qui ad dignitatem Episcopalem evecti bonis omnibus & possessionibus se abdicarunt. Præter Augustinum enim, cujus modò mentionem feci, etiam Theodoretus Episcopus Cyrensis omni suâ substantiâ sese exuit, & pau-

pertatem spontaneo motu elegit: Sic enim ait de se ipse in epist. ad Leonem Papam, quam refert Baronius *ad ann. 449. num. 122.* Quod autem, cum tot annis fuerim Episcopus, non domum possederim, non agrum, non obolum, non sepulchrum, sed sponte electam amplexus sum paupertatem, & que nobis à parentibus obvenerant, post illorum mortem statim distribuerim, norunt omnes, qui in Oriente habitant. Ita & Lactantium describit Eusebius in Chronico, quod fuerit Vir omnium suo tempore eruditissimus, sed adeò in hac vita pauper, ut plerumque etiam necessariis indigerit. Plura non addo, nisi hoc, quod etiam civilibus Imperatorum legibus prohibiti fuerint ditiores in numerum clericorum recipi. Sic enim edixit Constantinus, nullum instructum idoneis facultatibus ad Clericorum nomen obsequiumque confugere debere, *l. 3. C. Theodos. de Episc.* Oulentos enim, inquit porro, seculi subire necessitates oportet, pauperes Ecclesiarum divitiis sustentari, *l. 6. eod.* Secutus Valentinianus Senior similem edidit constitutionem: *Plebejos divites ab Ecclesia suscipi penitus arcemus. l. 17. eod.*

LXVI. Hæc & talia plura pro paupertate Episcopis ad officium necessariâ dici non insubidè possunt. At verò neque Christi ea fuit intentio, neque Apostolorum exemplum accommodari huc commodè potest, & quæ ex Patrum scriptis adducuntur sententiæ, si ita crudè accipiantur, vereor ego, ut satis conformes sint intentioni Salvatoris; & leges denique civiles planè diversam gerunt sanctionis suæ rationem. Quod Christi verba *Luc. XIV.* attinet, ea non Clericis tantùm, sed omnibus fidelibus dicta sunt, quibus tamen bonorum possessio, non magis, quàm vita, prohibetur, nisi bona vitæque præsens, absque Christi abnegatione servari nequeat. Quo casu tam vita quàm facultates sunt negligendæ. Eucleatè Beda in *b. l.* Cunctorum, inquit, *fidelium est renunciare omnibus, que possident: hoc est, sic tenere, que mundi sunt, ut tamen per ea non teneantur in mundo &c.* Hoc igitur innuit Salvator, unumquemque fidelium voluntatem suam & affectus ita instruere debere, ut ne adhæreant bonis temporalibus, sed ita se gerant, ac si ista planè non haberent, ita, ut si necessitas postulet, omnia actu deserant, si quidem iis retentis, fidem & pietatem retinere nequeant. Quod autem Christus adolescentem omnia sua vendere iussit, *Matth. XIX.* in eo haudquaquam communem omnibus regulam perveniendi ad perfectionem præscribere voluit, sed κατ' ἀνθρώπων hoc ei speciali mandato proposuit, ut quousq; obedientia ab eo iactata extendere se deberet, explicatum daret, & ut hoc ipso præcepto eum confunderet, & iactantiam perfectionis confutaret. Speciale igitur hoc planè & personale erat mandatum, sicut mandavit olim Dominus Abrahamo, ut filium unicum Isaacum occideret & immolaret, non quod revera fieri hoc vellet, sed ut Abrahami obedientia manifesta fieret.

LXVII.

LXVII. Quod exemplum Petri & reliquorum Apostolorum concernit, negari nequit, eorum conditionem planè fuisse singularem, & ex vitæ genere ambulatorem, nec ulli certo loco affixam. Prædia namque & possessiones secum ferre non poterant, sed ex prædicatione Evangelii, ut ministri in Evangelio servientes, vivebant. Nec tamen desierunt suis manibus quandoque victum quærere, ut ipse testatur Paulus. *Act. XX, 34.* Sed nec ipsi quidem necessitatem hanc relinquendi omnia sponte subierunt, sed expressum eâ de re mandatum à Magistro suo acceperunt, ut vocationi, in quâ nullos habuerunt Successores, vacare majore cum animi contentione possent. Imò verò in ipsâ hâc suâ vocatione, sicubi tempus pateretur, pristino suo insistebant artificio & vivendi generi, atque exinde victum sibi parabant. Ita enim ipse Petrus, qui in terris agenti Christo dixerat: *omnia reliquimus*, post resurrectionem Christi, rete suo arrepto cum reliquis Apostolis piscatus legitur, *Job. XXI, 3.* Et Johannes discipulus Christi, cum ipsi commendata à Magistro suo fuisset B. Virgo Maria, deduxisse eam dicitur *eis in idia, in domum suam propriam*, quam illum habuisse Hierosolymis & in eâ cenam paratam fuisse Nicephorus *l. 1. cap. 8.* & alii tradiderunt. Usus ergò fuit Johannes domo suâ, perinde ut reliqui naviculis & retibus suis. Nec aliter ergò reliquerunt omnia propter Christum, quàm ne domesticarum rerum cura Magistri sui Regnum impediret. Et ipsa Pauli Epistola prima ad Timotheum *cap. VI, 17. seq.* ostendit inter ea, quæ divitibus sunt præcipienda, non reponi illud, ut vendant sua & in pauperes distribuant, sed ut non efferantur animo, neque spem ponant in divitiis incertis, sed in DEO vivente, qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum, benè agant, ut divites fiant in bonis operibus, ut facîle de bonis suis impertiantur, ut libenter communicent, ut thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.

LXVIII. Ut de Patrum supra allegatorum dictis & sententiis quid statui debeat, prolixè hîc exponamus, necesse non est. Videntur illi abrepti, imprimis Augustinus, communionis bonorum studio, quam in primitivâ Ecclesiâ tam feliciter cessisse sacra nos docet pagina. Quâ ratione etiam Gregorius Magnus Augustino Anglorum Episcopo, Clericorum Collegium instituturo communionem svadet ad exemplum prioris Ecclesiæ introducendam, apud Gratianum *c. quia 12. q. 1.* Secuti ergò illi sunt non tam sensum & intentionem Christi & Apostolorum, quàm nudam literam & corticem verborum, quanquam negare nolim, paupertatem sæpè incitamentum pietatis esse, & cultum divinum inter pauperes accuratius foveri, quam inter divites & opulentos. Constitutionum autem Imperatoriarum supra adductarum hic unicus fuit scopus & hæc causa impulsiva, ne Resp. viris & viribus destitueretur. Tot namque immunitates cum Ec-

clesiis & personis Ecclesiasticis tributæ essent à Constantino Magno, certatim homines, ut immunitatibus ejusmodi potirentur, in Clericorum numerum recipi volebant, atque inter eos cum vites essent, qui hâc ratione facultates suas oneribus publicis subducere gestiebant, noluit eos promiscuè recipi Constantinus, ideò scil. ut ipse ait *d. l. 3. quia obeundis muneribus publicis opportuni essent*, cum utique opulentos seculi necessitates subire oporteat. *d. l. 6.*

LXIX. Sine dubio autem, qui adsveti fuerunt frugali vitæ & paupertati, Ecclesiarum commodis & utilitati salutique melius consulerunt quam qui jucundissimè antea & sumptuosè vixerunt. Idque observatum etiam veteribus, Episcopos illos, qui in monasteriis antea bonam vitæ partem transegerunt, optimè inserviisse Ecclesiis, quibus deinceps præfecti fuerant, tum propter eruditionem, quam sibi in monasteriis insignem comparaverant, tum propter asperum & adstrictum vitæ genus, cui adsveti erant. Laudat id Baronius *ad ann. 529. n. 11.* quod observantia disciplinæ monasticæ locuplex extiterit seminarium, *ex quo plurimi progressi sint sanctissimi diversarum Ecclesiarum Episcopi, nec defuerint ex iis, qui in throno Apostolico confidentes universam catholicam Ecclesiam, cum vehementiores urgerent fluctibus constantissimè gubernarunt.* Atque hinc meritò de lapsu monachismi conqueritur Paulus Langius monachus ipse in *Chron. Citizenf.* f. 759. *Eo ævo, inquit, fervente claustralium sanctimoniâ & doctrinâ radiante, passim Ecclesiarum Antistites è cœnobiis, non tam fundatorum devotione, quam Clericorum sincerâ & affectione & electione id postulante eligebantur. Fuerant equidem etate illâ monachi & Viri religiosi illorum ob paucitatem & rarissimum in mundo conspectum, & potissimum ob eminentem eorundem sanctitatem omnimodamq. eruditionem in summâ reverentiâ, pretio & honore.* Deinde refert, quâ ratione ob institutionem plurium novorum ordinum & nimiam monachorum multitudinem, & præcipuè quorundam assiduam inter gentes commixtionem, remissam & voluptuariam conversationem Monachi vocabulum in contemptum venerit. *Et ideò non mirum, inquit, si nunc è monasteriis, ut olim, non eliguntur Episcopi, quia illis priscis, ut dictum est, probatissimis & sanctissimis monachis nec conversatione neq. doctrinâ pares sumus. Addamus, quod & nunc raro electio purè celebratur & canonicè, cum non melior, non sanctior, non utilior, sed frequenter, qui pecuniosior, qui potentior, qui nobilior atq. propinquior fuerit, eligi soleat &c.*

LXX. Nec semper tamen prosperè succedit pauperiorum hominum ad Episcopatum promotio. Observavit id & inter vitia seculi recensuit Theganus *de reb. gestis Ludovici*, quando ait: *Jamdudum illa pessima consuetudo erat, ut ex vilissimis servis summi Pontifices (Episcopi) fierent, & hoc non prohibuit Imperator, quod tamen maximum est malum in populo Christiano, sicut*

testa-

testatur Regum historia de Jeroboam filio Naboth, qui erat servus Regis Salomonis, & post eum principatum habebat. -- Postquam tales culmen accipiunt, nunquam sunt, sicut antea, mansueti, & sic domestici, ut non statim incipiant esse iracundi, rixosi, maliloqui & obstinati, injuriosi & minas omnibus subiectis promittentes, & per hujusmodi negocia cupiunt ab hominibus timeri & laudari. Turpissimam cognationem eorum à jugo debite servitutis nituntur eripere & libertatem imponere. Tunc aliquos eorum liberalibus studiis instruunt, alios nobilibus sceminis conjungunt, & propinquas eorum filios nobilium cogunt accipere. Nullus cum eis equanimiter potest vivere, nisi hi soli, qui talem conjunctionem habent, ceteri vero cum maximâ tristitiâ gemendo, flendo ducunt dies suos. Propinqui autem supradictorum, postquam aliquid intelligunt, senes nobiles derident, atq; deficiunt, sunt elati instabiles inverecondi &c. Hæc Theganus Chorepiscopus Trevirensis, paulo iniquior, ut videtur, tenuioribus & nullo natalium splendore illustribus, partim etiam justo dolore inflammatus, uti in præfatione ad eum notat Walafridus Strabo.

LXXI. Non arbitror, sub prima Christianæ Religionis initia, quibus dos Episcopatum non ex opibus ac censu pendebat, sed ex pietate & ut plurimum insequente martyrio, dignitatem eam multum concupitam fuisse à proceribus & primoribus Rerumpublicarum. Nec tales etiam iuerunt Apostoli olim, ut adeò putem, tenuioris fortunæ homines DEO magis placuisse, ut fundamenta Ecclesiæ suæ ponerent, quam eos, qui potentiâ & facultatibus præstantes essent, utve sola hinc divina vis & efficacia in propagatione Evangelii elucesceret, nullâ scil. adjuncta potentiâ humanâ, nullo hominum splendore & gravitate. Sequentibus verò temporibus plurimi leguntur ex illustribus & Regiis familiis munus illud suscepisse, sed abdicato prorsus statu seculari. Nec mirum id videri cuiquam poterit, quandoquidem non modo inter proceres imperi & regni numerari inceperant Episcopi, & in Comitibus suas habebant sessiones, Principumque Consiliarii erant, sed etiam divitiis atque opibus ita præpollebant Ecclesiæ Cathedrales pleræque, & tanta in illis erat bonorum affluentia, ut Episcopi earum fastum penè Regium exprimere & sustineri possent. Accedebat deinceps potestatis secularis concessio & combinatio, quam Imperatores Episcopis maximâ autoritate ex statu suo jam pollutibus conferebant, ita ut postea etiam jurisdictione seculari & Regalibus præditi essent, cum antea nullâ tali jurisdictione, nec gladio, sed potestate tantùm Ecclesiasticâ, & baculo pastorali usi fuissent, cujus rei initium ad Brunonem Episcopum Coloniensem referunt, postquam à Fratре Ottone M. Lotharingæ Ducatum accepit. Erit infra plenior hæc de re dicendi locus. Ex eo autem tempore Regum filii & Principes Imperii certatim dignitates istas Ecclesiasticas ambierunt, quorum quamplurimi puerili adhuc ætate Episcoporum no-

men

men adepti nec idonei habiti fuerunt, qui officium istud sustinerent, neque Ecclesiarum, quibus præfecti erant, commodo instituti, quandoquidem tam profusis sæpe sumptibus Ecclesiæ bona dissiparunt, ut difficulter deinceps à Successoribus frugilitati magis deditis reparari potuerint.

LXXII. Postquam verò placuit Ecclesiæ statum ita ordinare, ut si non conveniret planè, quam proximè tamen accederet ad statum secularem, (quanquam tota hæc metamorphosis ab Regno Christi, quod in Ecclesiâ efflorescere debuit, planè aliena sit,) fateor, non potuisse eum subsistere sine adjumento & brachio seculari undecunq; petito. Et ea propter, si temporale commodum respiciamus, utiliter sæpe ad Episcopatus & præposituras promoti fuerunt, qui hostibus & adversariis dexterâ suâ fortiter resistere possent, quique potentiâ seculari sufficienter instructi essent. Respexit huc Petrus Abbas Cellensis, cum Alexandro Pontifici ad Præposituram Suesionensis Ecclesiæ commendaret Guilielmum Theobaldi Magni Comitis Campaniæ filium epist. 5. Talem itaque, inquit, suscitare in Ecclesiâ DEI cum omnino expediat, quia multi insurgunt adversus eam dicentes: non est salus ipsi in DEO ejus. -- Habet autem & duo brachia præclara & fortissima, quibus poterit relevare incurvantem, & rebellare refrænantem, quibusq; umbraculum DEI protegat à turbine & à pluvîâ, Comes Henricus & Comes sine Dapifer Regis Theobaldus. Hi fratres ejus sunt, & erunt ei in omni auxilio & consilio.

LXXIII. Concludam hoc caput, si prius dixero, etiam in hoc maxime cautos fuisse electores olim, ne quem constituerent Episcopum minus exercitatum, aut in fide Christianâ nondum satis probatum. Concilii Nicæni I. canon secundus hic est: *Quoniam multa vel necessitate aut aliter cogentibus hominibus facta sunt præter canonem Ecclesiasticum, ita ut homines è gentili vitâ nuper accedentes ad fidem & exiguo tempore eruditi statim ad spirituale lavacrum ducantur, & simulatq; baptisati fuerint, ad Episcopatum vel presbyterium promoveantur: rectè habere visum est, ut nihil deinceps tale fiat. Nam & tempore opus est Catechumeno, & post baptismum probatione majore: apertum enim est apostolicum scriptum, dicens: Non neophytum, ne fortè inflatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli &c.* Ad canonem alium Ecclesiasticum dum provocant Concilii hujus Patres, subinnui putat Gulielmus Beveregius in not. canonem Apostolicum octogesium, quod suo loco relinquo. Neophytus autem ex hoc textu rectè dicitur, quod sit ille, qui nuper ex Gentilismo Christianam religionem amplexus, per baptismum Ecclesiæ DEI initus, inque doctrinâ nondum satis confirmatus est, nec in vitâ sufficienter probatus. Et hunc scilicet ad Episcopalem dignitatem promoveri post Apostolum prohibet Concilium Nicænum, & sequitur atq; eandem prohibitionem repetit synodus Arelatensis II. can. 1. Et Laodicena can. 3. ideò, quia, ut loquitur

tur Hieronymus, ignorat momentaneus sacerdos mansuetudinem & humilitatem, nescit se ipsum contemnere, non jejunavit, non flevit, non mores sæpè suos reprehendit, nec assiduâ meditatione correxit, non substantiam pauperibus erogavit, de dignitate translatus ad dignitatem, de cathedrâ quodammodo ad cathedram, de superbiâ ducitur in superbiâ.

LXXIV. Occurrunt tamen in historiâ Ecclesiasticâ aliquot exempla, licet oppidò rara, eorum, qui ex Gentilismo ad Ecclesiam conversi & nec tùm in fide satis confirmati ad cathedras Episcopales manu quasi factâ rapti fuerunt. Celebre in primis est exemplum Ambrosii Episcopi Mediolanensis, de cuius promotione post obitum Auxentii Episcopi Ariani hæc refert Theodoretus *lib. 4. hist. c. 7.* Hæc *seditione cognitâ* (dum inter cives Mediolanenses alii Arianum alii Orthodoxum cuperent Episcopum) *Ambrosius cui provincie illius administratio commissâ erat, veritus, ne quid gravius tentaretur, ad Ecclesiam perrexit. Tùm illi à contentione cessantes, omnes unâ voce clamare cœperunt, Ambrosium sibi pastorem constitui poscentes, qui nondum baptismi sacramenta susceperat. Quod cùm Imperator didicisset, eum continuo & baptizari & ordinari præcepit. Norat quippe, mentem quidem illius quovis perpendiculo re-ctiorem esse: sententias verò quâlibet normâ exactiores.* Duplici vitio laborare videbatur hæc Ambrosii ordinatio, & quod catechumenus adhuc esset, quod impingebat in canonem secundum Nicænum, & quod ex Laicorum ordine assumeretur, quod itidem, uti deinceps dicam, canonibus prohibitum erat. Et prius quidem non diffiretur ipse Ambrosius *in Epist. ad Vercellenses* apud Gratianum *c. Neophytus dist. 61.* dum ait: *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiâ; sed si non deest humilitas competens sacerdotio: ubi causa non adhaeret, vitium non imputatur.* Hoc videtur velle, quod cessante causâ ipsâ quoque cessare debeat legis dispositio. Ita quidem ipse suam hanc ordinationem excusat. Nos verò malumus ejus promotionem pro extraordinariâ & prorsus divinâ habere, exemplo ipsius Imperatoris Valentiniani, de cuius iudicio pergit Theodoretus *d. l.* *Quin etiam suffragium illud planè divinum esse censebat, conjecturam capiens ex consensu contrarie factionis &c.* Idem de eo refert Socrates *lib. 4. cap. 30.* tùm etiam de ipsis Episcopis, qui adfuerunt, quod istam populi consensionem divino quodam nutu factam iudicavissent.

LXXV. Hanc suam ordinationem dicit Ambrosius *d. l.* Occidentales Episcopos iudicio, orientales etiam exemplo probasse. Per iudicium Occidentalium Episcoporum intelligit Antonius Dadinus Alteserra *ad c. 2. de postul. pralator.* iudicium sedis Apostolicæ. Perperam! Nec enim stabilita tùm fuerat monarchia Papalis. Quin potiùs sequendus hic est Socrates, qui quale fuerit iudicium Episcoporum, his verbis exponit, *d. l.* *Igitur, cùm Episcopi qui aderant istam populi consensionem divino quodam nutu fa-*

Etiam esse iudicavissent, absq; morâ Ambrosium comprehendunt &c. Quamquam negare nolim inter Episcopos tum congregatos esse potuisse & fortè etiam fuisse Romanum. Quod autem Ambrosius de exemplo Orientalium adducit, referendum id est ad Nectarium Episcopum Constantinopolitanum, de cuius promotione ita scribit Sozomenus lib. 7. cap. 8. Cum Imperator mandasset Episcopis, ut nomina eorum, quos quisq; Episcopatu dignos iudicaret, in chartâ perscriberent, unumq; ex omnibus eligendi facultatem sibi ipse reservasset, alii quidem aliorum nomina perscripserunt, Antiochensis autem Ecclesia Antistes scripsit & ipse eos, quos voluit, omnium tamen postremum adiecit Nectarium in gratiam Diodori (qui Tarsi erat Episcopus, & Nectarii personam Antiochensi Episcopo commendaverat) Imperator igitur perlecto indiculo eorum, qui inscripti fuerant, substitit in Nectario. Et intentâ mentis acie secum ipse consultabat, digito in postremum vocabulum impresso. Rursusq; ad caput reversus, cum cunctos ordine percurrisset, Nectarium elegit. Tum verò admiratio omnes invast, querebantq; quis & unde esset Nectarius ille, & quod vite genus sectaretur? Cumq; didicissent, ne sacro quidem lavacro eum initiatum esse, inopinatum Principis iudicium eo amplius mirabantur. -- -- Postquam verò universi cesserunt, & Imperatoris sententiam suffragio suo comprobarunt, baptizatus est: & adhuc Neophyti veste indutus, communi totius Concilii calculo Episcopus Constantinopolis renuntiatur. Hæc ita Sozomenus, ex cuius relatione constat, etiam istud exemplum inter extraordinaria referri debere. Et ne quis eâ de re dubitet, lubet ipsius Sozomeni addere iudicium, dum ita pergit: Multi porrò crediderunt, hæc ita ab Imperatore gesta esse, DEO id illi mandante & præcipiente. Sed utrum id verum sit, nec ne, certo equidem affirmare non possum. Mihi tamen ipse persuaserim, non sine divinâ providentiâ id actum esse, dum & ordinationis illius miraculo considero, & ex iis quæ consecuta sunt animadverto, DEUM mansuetissimo, & Optimo atque honestissimo Viro hunc Episcopatum conferre voluisse.

LXXVI. Adjiciam adhuc aliud exemplum, quòd de Gregorii Cæsarensis Episcopi promotione refert Gregorius Nazianzenus in orat. de obitu Patris, & ex eo repetit Card. Baronius ad ann. 362. n. 50. Cæsareæ, inquit, cives de Archiepiscopi creatione inter se contendebant. nam alter clanculum se abduxerat (Basilius nempe) alter requirebatur, (scil. Eusebius) acrisq; seditio erat, compressuq; atq; sublata nequaquam facilis. Præter id enim, quod in hac re, præsertim ob fidei fervorem, naturâ suâ ad tumultus excitandos proclivis est ea civitas, cathedra etiam illius splendor & gloria contentionis acrioris causam afferebat. Atque hoc statu res erat, ac nonnulli Episcopi aderant, Archiepiscopum electuri. Sed cum in plures sententias popularis multitudo distraberetur, aliiq; alium proponerent, quemadmodum in huiusmodi negociis fieri consuevit, prout quisq; vel cuiuspiam benevolentia, vel DEI pietate movebatur: tandem plebs

plebs tota uno consensu primarii ordinis virum unum, eximia quidem illum vicia
probitate præditum, nondum tamen divino baptismo consignatum, invitum *S* re-
pugnantes corripientes, simulq; militaribus copiis, que tunc in urbem venerant,
opem afferentibus, in sublimi sede collocarunt, Episcopisq; obtulerunt, ab iisq; pe-
tere institerunt, ut eum salutaris aqua tingerent, atq; Archiepiscopum nominarent.
-- -- Coacti sunt, rore purifico hominem perfuderunt, Antistitem pronunciarunt,
in throno collocarunt.

LXXVII. Et hæc quidem de neophytis, h. e. illis, qui recens essent
fidei inferti. Inde verò tractum exemplum, ut neophyti etiam diceren-
tur Clerici novitii, & qui nuper è Monachorum vel Laicorum numero in
Clerum erant adscripti. Quos ad summum Sacerdotium admitti noluit
Concilium Sardicense c. 13. *Ut non prius ordinetur talis aliquis, nisi*
ante S Lectoris munere *S* officio diaconi aut presbyteri fuerit perfectus,
S ita per singulos gradus, si dignus fuerit ascendat ad culmen Episcopatus.
Potest enim per has promotiones, que habebunt utique prolixum tempus, pro-
bari, quâ fide sit, quâve modestiâ, quâ gravitate *S* verecundiâ, *S* si
dignus fuerit probatus, divino Sacerdotio illustretur, quia conveniens non est,
nec ratio vel disciplina patitur, ut temerè aut leviter ordinetur aut Episcopus,
aut presbyter aut diaconus, qui neophytus est. In eandem sententiam Zosimus
Episcopus Romanus tale promulgavit decretum: *Qui ecclesiasticis disciplinis*
per ordinem non est imbutus, S temporum adprobatione divinis stipendiis non est
eruditus, nequaquam ad summum Ecclesie sacerdotium aspirare presumat: *S*
non solum in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiam ordinatores ejus careant
eo ordine, quem contra præcepta Patrum crediderunt presumendum. apud Gra-
tianum c. qui ecclesiasticis dist. 36. Eandem prohibitionem extendit idem
Zosimus in epist. 9. ad presbyterii & diaconatus gradum, ne quis illos cumu-
lare deinceps ausit. Et in Synodo Constantinopolitanâ, quæ prima & se-
cunda Græcis dicitur, can. 17. tale factum est decretum: *In omnibus boni*
Ecclesiastici ordinis curam gerentes, hoc quoq; desinire necessarium duximus, ut
nullus deinceps Laicus vel monachus repente ad Episcopalem altitudinem eveha-
tur, sed in Ecclesiasticis gradibus primùm examinatus, ita Episcopalis dignitatis
ordinationem suscipiat. Etsi enim hucusq; quidam ex Monachis vel Laicis, exi-
gente necessitate, Episcopali honore statim digni facti sunt, qui S virtute excel-
lenti suere, *S* suam Ecclesiam in altum extulere; id tamen quod rarò evenit, Ec-
clesie legem nequaquam statuentes, decernimus ut in posterum hoc minimè fiat, nisi
is, qui ritè ordinatur, per gradus Sacerdotales processerit in unoquoq; ordine tem-
pus præstitutum adimplens.

LXXVIII. Credibile est Photium hujus Canonis Constantinopolita-
ni autorem sui ipsius memorem eum condidisse, ne videlicet in exemplum
traheretur, quod sibi ipsi contigit. Is enim cum protospatharius (satelli-

tum ense armatorum dux) & primus à secretis Imperatori esset, è Laico intra sex dies, gradatim quidem, sed præcipitanter admodum, patriarcha creatus est. Primo namque die fuit monachus, alterò Lector, tertio hypodiaconus, mox diaconus, presbyter & sexto Patriarcha factus est, uti tradit Nicetas in *vitâ Ignatii*. Simile ergò quid ne deinceps fieret porro, cautum id voluit canone præsentente. Sed & Justinianus Imperator noluit præcipitatum admittere ordinationem. *Neque enim, inquit novell. 6. c. 1. idiota, ex iis qui vocantur Laici existens, ita mox ad Episcopatum ascendat, nec imaginariam suscipiat ordinationem, tanquam modo quidem idiota, mox autem Clericus, deinde parvum aliquod tempus præteriens, Episcopus appareat.* Elegantia sunt Gregorii I. verba *lib. 4. epist. 50.* Scimus, inquit, quod *edificati parietes non prius ignorum pondus accipiunt, nisi novitatis suæ humore siccentur, ne si ante pondera quam solidantur accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant. Et cum ad edificium arbuta succidimus, ut prius viridatis humor exsiccare debeat, expectamus, ne si eis adhuc recentibus fabricæ pondus imponatur, ex ipsa novitate curventur, & confracta citius corruant, quæ immaturè in altum levata videbantur.* Cur ergò hoc non subtiliter in hominibus custoditur, quod in lignis quoq; ac lapidibus tantâ consideratione perpenditur? Quantum autem temporis spacium in quolibet ordine conficiendum sit, sollicitè inquit Theodorus Balsamon in *comment. ad d. can. & post adductas aliquorum sententias acquiescit tandem in Gregorii Theologi opinionem, sufficere scilicet si in unoquoque gradu per septem dies subsisterit.* Amplius aliquod spacium præscripsit Justinianus Imperator *novell. 123. c. 1.* ut si Laicus ad Episcopatum eligatur, non repente Episcopus ordinetur, sed primo Clericis non minus tribus mensibus connumeretur, & ita sanctas regulas & cotidianum Ecclesiæ ministerium edoctus Episcopus ordinetur. Quicquid hujus sit, videtur id tempus ampliacari & restringi debere pro ratione circumstantiarum in quâlibet Ecclesiâ occurrentium.

LXXIX. Antequam verò hoc de ordinibus gradatim assumendis constitueretur, quamplurimis exemplis probari potest, clericos minores, laicosque ad presbyterium & Episcopalem apicem, inferioribus omnibus gradibus omisis, provectos fuisse. A quibus nunc lubens abstineo, cum sufficiant ea, quæ supra adduxi. Illud autem addo, quod maximè huc videtur facere, & nostro seculo quotidie contingit, graviter reprehendi à Gregorio Nazianzeno eos, qui prius ferè quam primam abjecissent lanuginem, divinaque atria ingressi essent, priusquam sacra volumina novissent vel de nomine, priusquam novi veterisque instrumenti signa & notas cognovissent, si tres pias voces didicissent ex auditione quidem potius quam ex lectione, statim pallium contrahunt, aut zona tenus philosophantur, pietatisq; objectâ specie ac fuco semetipsos oblinunt, ut profani vulgi præconio

nio laudentur. Adscribam ipsa ejus aliqua verba, quæ digna sunt, ut hic legantur, ex apol. 1. Pudore suffusus sum in multis, qui cum ceteris nibilo sunt meliores, imò præclare cum illis agitur, si non multo sint deteriores, illotis se, quod dicitur, manibus & profanis nec initiatis mentibus, rebus sacris ingerunt: & autem quam digni sint, qui templa adeant, thronum ambiunt Episcopalem. Trudunt, obtrudunt, & impellunt se ad mensam sacram, ac si persuasum haberent, esse hunc ordinem non virtutis typum, sed ad vitium comparatam rationem, nec ministerium rationi reddendæ obnoxium, sed imperium absolutum, nec subiectum ratiocinio, suntq; ferè numero plures, quàm sint, quibus præficiantur. Quoad pietatem, miseri; quoad claritudinem infelices: adeò ut quod mihi videtur, progressu temporis & augescente malo, nemo planè relinquatur, quibus præesse possint, cum singuli doceant, singuli prophetent, ita ut etiam Saul inter Prophetas habeatur.

CAP. V.

*Electionem animo integro & incorrupto perfici,
& ab omni Simoniâ vacuam esse debere.*

I.

Pergimus ad ipsum electionis actum, qualiter ille peragi debeat, & quâ animi intentione suffragia ferenda sint, ut canonicè electus dici queat, qui ad Episcopatus dignitatem evehitur. Nec enim una tantum macula est, quâ contaminari actus ille dicitur; sed innumera irrepere solent vitia, quæ vel eligentes occupant, vel candidatos & competitorès, vel, quod frequentissimè fieri consuevit, utrosque simul, vel denique ipsum etiam procedendi modum. Ut singula hic enumerem, nulla ratio svadet, & plura fortè sunt, quam enumerari per compendium queant. Videamus tamen, à quibus maximè cavendum sit, & quæ turpiter semper Ecclesiæ faciem profittuerunt. Nonnulla eorum eleganter describit Johannes Saresberien- sis in polycrat. lib. 7. cap. 17. Domesticas, inquit, calamitates, & thalamum sapientiæ expositum fornicatoribus & sanctuarii interioris recessum in prostibulum permutatum, sine gemitu & lacrymis nequeo deplorare. Domus namq; orationis, negotiationis, Domino prohibente, facta est domus, & templum fundatum in lapide adjutorii in latronum speluncam versum est. Siquidem Ecclesia data est in direptionem, aliis palam aliis clam occupantibus eam. Nam & ipsa occupanti conceditur, eò forte, quod in nullius bonis est. Non est enim inventus, nisi perrarus, qui accingatur gladio super femur suum ad præsumptionem ambitionis reprimendam. Illa namq; machinas multiplices erigit, ut eam expugnet, nemine defendente. Alius enim de nobilitate confusus, aut viribus potestatum, violenter in

Aaa 3

sancta